

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

DIEGHIEGAIDOLU

ديجيجادو

Հրատարակություն Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի

نشرة جمعية القاهرة الخيرية الأرمنية العامة

ՀԲԸՄի բարի գալուստի այցելուները
ՀՀ Եգիպտոսի նորանշանակ դեսպան
տիար Կարեն Գեորգեանին

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրական մտորումներ

ՀԲԸՄ-ի 90-րդ համագումարը

Լուիզ Մանուկեան-Սիմոնի շիջումը

ՀԲԸՄ-ի Երիտասարդ Արհեստավարժներու հաւաք Ֆրանսֆուրթի եւ Գահիրեի մէջ Փետրուար 2, Մարտ 1

Արթօ Պըլըքտանեան թարգմն. Անայիս Ճիզմէճեան

Արա Երամեան

Եգիպտական հնաւանդ փառատօն մը՝ OPET

Թաթուլ Յակոբեանի զոյգ դասախօսութիւնները Լուսաձին Դազէլեան 20-21 Փետրուար

Զոյգ ամեակներ՝ Կապուտիկեան եւ Մեակ Մեան Տրդատեան 27 Փետրուար

Երեւանի 2800 ամեակը «Արաքս»ի կատարումով

Մարութանի վերադարձը Սօսի Ներետեան 25 Մարտ

Պատիւ արժանաւորաց 7 Ապրիլ

Միջինք եւ զատկական պազար Սօսի Ներետեան 29 Մարտ, 14 Ապրիլ

Զանգեզուրի յիսնամեակին փառահեղ ելոյթը 12 Ապրիլ

Գաղտնի ազգ մը. թաքուն հայեր Թուրքիոյ տարածքին 24 Ապրիլ

Մեր հանդիպումները՝

Ա. Համահայկական խաղերուն ընդառաջ, տիար Պերճ Հալաճեանի հետ Հարցազրոյցը վարեց Մ. Ե.

Բ. Միջազգային փրէմիերա մը, երաժիշտ Հրանդ Քէշիշեանի հետ Հարցազրոյցը վարեց Մ. Ե.

Որբուհիները

Երկու հարսանիք՝ Ներկայ մը

Շարադրութեան մրցում մը

Գրական Փորձեր

Արձանիկը Սօսի Ներետեան

ԽՄԲԱԳԻՐ

Մարուշ Երամեան

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ**ԽՈՐՀՐԱՏՈՒ**

Տոքթ. Վիգէն Ճիզմէճեան

ՍՐԱԳՐԻՉ**ՎԵՐՍՏՈՒԳԻՉ**

Անայիս Ճիզմէճեան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ**ՁԵՒԱԽՐՈՒՄ**

Շահէ Լուսարարեան

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Nubar Digital

**Գահիրեի ՀԲԸՄ-ի
լուրերուն հետեւեցէք
www.agbuegypt.com
կայքէջով:**

**Ծանօթացէք «Հայաստան
եւ Հայերը Արաբական
Սամուլին մէջ. 1876-1923»
հաւաքածոյի նիւթերուն
www.arminmedia.com
կայքէջով:**

**«Տեղեկատու»ի յօդուածա-
գիրներուն արտայայտած
կարծիքները անպայման-
օրէն չեն ներկայացներ
Գահիրեի ՀԲԸՄի պաշտօ-
նական տեսակետները:**

**Թիւ 91 Նոր Զրջան
ԱՊՐԻԼ 2019**

Խմբագրական Մտորումներ

Այս տարին հարուստ է ամեակներու շարքով մը, որ կը խտացնէ մեր ժողովուրդին գրեթէ բոլոր մարզերու ներկայացուցիչները, գրականութենէն մինչեւ երաժշտութիւն եւ տնտեսագիտութիւն:

Ծանօթ են Կոմիտասի եւ Յովհաննէս Թումանեանի 150-ամեակները: Սակայն 1869 թուականը իրապէ՛ս բեղուն տարի մը եղած է, որովհետեւ մեր մշակոյթի այս երկու տիտաններուն կողքին, տարին ծնունդ տուած է նաեւ արեւմտահայոց գրեթէ միակ թատերագրին՝ Լեւոն Շանթի, նշանաւոր երգիծագրին՝ Երուանդ Օտեանի եւ դեռ նուազ հռչակաւոր շատ ուրիշներու:

Կ'ուզեմ առանձնացնել Գալուստ Կիւլպէնկեանի 150 ամեակը. ա՛ն ալ ծնած է Կոմիտասի, Յովհաննէս Թումանեանի, Երուանդ Օտեանի, Լեւոն Շանթի ծնած տարին. սակայն երբ մնացեալ անուններուն ամեակները տօնած ենք, երբեմն նաեւ իրենց ողջութեան եւ կը շարունակենք տօնել արդէն աւելի քան դար մը, Գալուստ Կիւլպէնկեանի անունը յաճախ կը մոռնանք կամ մոռացութեան կու տանք, հաւանաբար անոր համար, որ ինք, չեմ գիտեր ճիշդ ի՞նչ պատճառով, նեղացած զինք շրջապատող հայերէն, կռնակ դարձուցեր էր հայերուն եւ հեռացեր:

Բայց իր մէջ եւ կը տեսնեմ մեր ազգին հազուագիւտ շնորհներէն մէկուն՝ տնտեսագիտութեան դրսեւորումը, հեռատեսութեան կողքին: Երիտասարդ մը, որ միայն ու միայն իր հնարամտութեան շնորհիւ կրցեր էր նուաճել տակաւին նոր սկսող քարիւղի շուկան եւ հասնիլ մինչեւ «Mr. 5%» կոչուելուն, որովհետեւ կրցեր էր ունենալ նախ Օսմանեան պետութեան, ապա Իրաքի քարիւղի արտադրութեան հինգ առ հարիւրը:

Քի՞չ բան է:

Մենք որ մեր պատմութեան մէջ ունինք մշակութային բազմաթիւ հզօր անուններ, կարօտ մնացեր ենք տնտեսագէտներու եւ դիւանագէտներու: Անշուշտ մէկ կամ նոյնիսկ տասնեակ մը անուններով այդ

մեր «կարօտը» մարած չենք համարեր, սակայն տեղ մը կծկուած-նստած համոզումը, թէ մենք երբեք տնտեսագէտ-դիւանագէտ պիտի չկրնանք դառնալ, այդ համոզումը, Գ. Կիւլպէնկեանի անունին առջեւ կը նահանջէ կարծես եւ փոքրիկ յոյս մը կը սկսի ծաղկիլ անոր փոխարէն:

Եթէ կարենանք մեր տնտեսագէտ-դիւանագէտները եւս պատուել այնքան, որքան մեր մշակոյթի երախտաւորները, թերեւս բան մը փոխուի մեզի համար:

Պէտք չէ մոռնալ նաեւ, որ Գալուստ Կիւլպէնկեան եղած է ՀԲԸՄիութեան երկրորդ նախագահը, Պօղոս Փաշա Նուպարէն ետք:

Ապրիլեան սգահանդէսները յարատեւօրէն կու գան մեզի յիշեցնելու, որ չենք մոռնար, կը պահանջենք եւ ամէն տարի կը նշենք նաեւ Ցեղասպանութիւնը ճանչցող նոր երկիրները: Այս տարի՝ Փետրուն էր:

Այս ճանաչումը սակայն այնքան փոքր մաս մըն է մեր մեծ դատին, որ գրեթէ ուրախութիւն չի պատճառեր: Կը շարունակէ մեր մէջ միալ անպատիժ մնացած թուրքը իր անընդհատ կրկնուող արարքներով, զորս միջազգային հանրութիւնը կը յամառի ցեղասպանութիւն չկոչել, ինչպէս քիւրտերուն դէմ եղած յարձակումները:

Բայց երբ Ապրիլ 24-ը նախորդող գիշեր երիտասարդները հոծ բազմութիւններով, Հայաստանի թէ Սփիւռքի մէջ մոմավառութեան եւ ջահերթի կ'ելլեն, կը հաւատանք, որ սերնդափոխութիւնը մանաւանդ ա՛յս առնչութեամբ կը շարունակուի եւ գալիք սերունդները պիտի շարունակեն պահանջատէր մնալ:

Մեր գաղութին համար այս եռամսեակը հարուստ էր մշակութային եւ գեղարուեստական ձեռնարկներով, որոնք վառ պահեցին եռանդը հանրութեան, թէ՛ որպէս մասնակից այդ ձեռնարկներուն, թէ՛ որպէս ունկնդիր-հանդիսատես: Թաթուլ Յակոբեանի զոյգ դասախօսութիւններէն մինչեւ Զանգեզուր պարախումբին 50-

Հ.Բ.Ը.Մ.Ի 90-ՐԴ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԻՐ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՍԵԻՆՈՒԷ ԱՊԱԳԱՅԻՆ

Փետրուար 7-9, հարիւրաւոր հայեր եւ համակիրներ աշխարհի հեռաւոր ծայրերէն՝ Ճաքոնէն եւ Ուրուկուէյէն, Հարաւային Ամերիկայէն եւ Աւստրալիայէն, հաւաքուած էին Փարիզի մէջ, Հ.Բ.Ը.Մ.Ի 90-րդ Ընդհանուր Ժողովին առիթով: Երեք օրերու ընթացքին, տարբեր ծրագիրներու ամբողջական յայտագիր մը գործադրուեցաւ, քաղաքի սրտին գտնուող յատկանշական շարք մը կառոյցներէ ներս, սկսած Էյֆէլի աշտարակին մէջ կայացած բարեգալուստի երեկոյէն, որ մեկնարկ հանդիսացաւ շաբաթավերջի եռուն գործունէութեան, որուն ընթացքին, 113 տարիներու վաստակ ունեցող կազմակերպութիւնը, անցնող երկու տարիներու իր գործունէութեան արժեւորումին առընթեր, քննարկեց նաեւ հայաշխարհը յուզող ապագայ մարտահրաւերները, որոնք կը բխէին ընկերային թէ՛ ճարտարագիտական մարզերու մէջ իրականացուող համատարած զարգացումներու պարտադրած համաշխարհայնական նոր հոլովոյթներու սուր հրամայականներէն: Նոյն առիթով, Միութիւնը պատուեց նաեւ համայնքի յայտնի դէմքեր, որոնք իրենց ներուժը ի գործ դրած են, ապահովելու համար կազմակերպութեան իր ամենամեայ դրոշմով լայն հասողութիւնը շուրջ 97 երկիրներու մէջ աւելի

քան 500,000 հայերու կեանքերէն ներս:

Յաջորդ օրը, Շաբաթ 9 Փետրուարին, **Լէ Ժարպէն Սէն Տօմինիք**-ի մէջ կայացած Հ.Բ.Ը.Մ.Ի 90-րդ Ընդհանուր Ժողովի ընթացքին, Միութեան անդամները միաձայնութեամբ Կեդրոնական Վարչական Ժողովի չորս նոր անդամներ ընտրեցին – Հայկ Արիեան, Նատիա Գործունեան, Վարդգէս Գնաճեան եւ Արի Լիպարիտեան: Համագումարը առիթ էր նաեւ գնահատելու Հայութեան իրենց յատկանշական նպաստը բերած շարք մը արժանաւոր անձնաւորութիւններ:

Ֆրանսացի քաղաքագէտ Փաթրիք Տէվէճեան, գնահատուեցաւ Պօղոս Նուպար պատուաքանդակով, որ միութեան բարձրագոյն պատուանշանն է, որուն կ'արժանանան այն անհատները, որոնք անխոնջ կերպով ծառայած են համայնքին եւ օգնած, որ ուրիշներ եւս բարձրանան իրենց հետ: Տէվէճեանի փայլուն գործընթացը յատկանշուած է որպէս յայտնի փաստաբան, իր հանրային ծառայութեան տարիներու ընթացքին մարդկային իրաւանց պաշտպանութեան աննկուն ախոյեանի դերով: Արդարութեան եւ Ցեղասպանութեան ճանաչումին ի խնդիր Տէվէճեանի հետեւողական եւ յամառ աշխատանքին իբր ար-

դիւնք, իրականացաւ ֆրանսական **Հոլորոսթ**-ի օրէնքին 2016-ի յաւելուածը, որ մարդկութեան դէմ ոճիրներու, ցեղասպանութեան եւ պատերազմական ոճիրներու նկատմամբ ուրացում կամ արհամարհական որեւէ կեցուածք, կը նկատէ պատժելի ոճրային արարք: Որպէս հայ աշխարհաքաղաքացի իր օրինակելի գործունէութեամբ, Փաթրիք Տէվէճեան ճամբայ կը հարթէ ղեկավարներու երիտասարդ սերունդին համար:

Միութեան մասնաճիւղերուն եւ ծրագիրներուն մատուցած իրենց երկարամեայ եւ նուիրեալ ծառայութեան եւ ցուաբերած միութենական բարձր ոգին համար գնահատանքի արժանացան նաեւ շարք մը պատասխանատու անդամներ եւ պաշտօնեաներ՝ Թամար Խապայեան Սուրիայէն, Մոնիքա Նալպանտեան Պրազիլէն, Մարալ Զօրպանեան Աւստրալիայէն, Հերմինէ Տիւզեան Ֆրանսայէն եւ Ռուբէն Կէտիքեան Արժանթինէն: Գնահատուեցան նաեւ տարբեր շրջանակներու եւ յանձնախումբերու նշանակալի նախաձեռնութիւնները, որոնց շարքին Նիւ Եորքի եւ Շրջակայքի, ինչպէս նաեւ Հիսիսային Քալիֆորնիոյ Երիտասարդ Արհեստավարներու խմբակցութիւնները:

Գնահատանքի եւ յարգանքի ու երախտագիտութեան տուրքերու առընթեր, շաբաթավերջը յատկանշուեցաւ ապագային վերաբերող խնդիրներու քննարկումին եւ ծրագրումին նուիրուած աշխատանքային հանդիպումներով եւ համագումարով: Անոնցմէ գլխաւորը միօրեայ համագումարն էր, որ Ուրբաթ օր կայացաւ ձեռնարկային նախագիծերու մշակման աշխարհի մեծագոյն կեդրոն համարուող

Սթասիոն Էֆ համալսարանային համալիրի համագումարներու սրահին մէջ: Համագումարի հանդիսավարութիւնը ձեռներէցութեամբ վարեց Ֆրանսայի Հ.Բ.Ը.Մ.ի Նախագահ Սթէֆան Պետրոսեան: Օրուան ընթացքին տե-

ղի ունեցած քննարկումներուն բովանդակային խորքը կազմող հիմնական նիւթն էր, արդէն շուտով իրականութիւն դարձող ճարտարագիտական զարգացումներու արագասլաց ընթացքը, որ հիմնովին կը փոխէր ընկերային-հանրային կառոյցներու, գիտութեան եւ ճարտարարուեստի անհուն կարելիութիւններուն եւ փոխ-յարաբերութիւններուն կապուած դասական ընկալեալ ըմբռնումները, նոր հորիզոններ բանալով մարդկութեան համար: Այդ նիւթին շուրջ լոյս սփռող իրենց տեսլապաշտ եւ խոհուն ելոյթներով հանդէս եկան օրուան գլխաւոր զեկուցաբեր, **Աթօս Էս Ի** ընկերութեան Երէց Փոխ-Գործադիր Տնօրէն եւ Նախագահ Ռոպեր Վասոյեան եւ Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահ Արմէն Սարգիսեան, որ պաշտօնական այցով Ֆրանսա կը գտնուէր այդ օրերուն:

Ձեռներէցութեան նուիրուած առաջին նիստը համադրող Հ.Բ.Ը.Մ.ի Կեդրոնական Վարչական Ժողովի անդամ եւ Միութեան Հայաստանի Նախագահ Վազգէն Եագուպեան ընդգծեց, թէ ձեռներէցութեան ոգին հայ ժողովուրդի յաջողութեան անկիւնաքարը կը կազմէ: Նիստին կը մասնակցէին **Ուէյքի Էնտ Այ Թի** ճարտարագիտական նախաձեռնութեան հիմնադիր Թաթուլ Աճամեան, **Մայրիկ** ճաշարաններու հիմնադիր գործարար Ալին Գամագեան եւ **Իմփէքթ Հապ Արմինիա**-ի համահիմնադիր գործարար Վահէ Քէօշկերեան: Անոնցմէ իրաքանչիւրը մանրամասնօրէն անդրադարձաւ Հայաստա-

նի մէջ ձեռնարկութիւններ սկսելու կապուած իրենց փորձառութեան եւ խնդիրներուն, կարելոր նկատելով Սփիւռքի եւ Հայաստանի միջեւ մշակութային տաքերութիւններու ընկալումը եւ փոխադարձ հանդուրժողութեան զարգացումը, շեշտելով նաեւ կին գործարարներու ներգրաւումին անհրաժեշտութիւնը:

Յետմիջօրէի նիստը նուիրուած էր կիներուն եւ կեդրոնացած էր կիներու արդի հիմնախնդիրներուն վրայ, ընդհանրական թէ Հայաստանեան բովանդակութեամբ: Քննարկումներու համակարգողն էր Կեդրոնական Վարչական Ժողովի անդամ Արտա Յարութիւնեանը: Կը մասնակցէին տարբեր ասպարէզներու մէջ գործող ակնառու աճնաւորութիւններ՝ քաղաքագէտ եւ գործարար Ասդրիտ Փանոսեան, գիրքերու հեղինակ եւ Նիւ Եորքի Համալսարանի դասախօս Էմմա Առաքելեան, **Րէվիլ Տէ Տէօ Մոնտ**-ի տնօրէն Վալէրի Թորանեան եւ **Իսի Լը Շանկայ** Նորաձեւութեան Խմբակցութեան Փոխնախագահ Իզապէլ Քափրօն:

Համագումարը աւարտեցաւ Հայաստանի մէջ Հ.Բ.Ը.Մ.ի նախաձեռնութիւններուն

րուն եւ գործընկերային աշխատանքներուն մասին զեկոյցով, զոր ներկայացուց Միութեան Հայաստանի Գործադիր Տնօրէն Դաւար Գազանճեան, շեշտելով կին գործարարները քաջալերելու ուղղութեամբ կատարուած աշխատանքները: Իրեն յաջորդեցին գործարար եւ **Հայթէք Եւրոփ**-ի հիմնադիր Արմէն Վերտեան եւ **Տի-ճիթըլ Թրէնսֆորմէյշըն Լիիպ Էթ Պրէնթէկ**-էն Հայկ Խանամիրեան, որ խօսեցաւ Եւրոպայի Հ.Բ.Ը.Մ.ի նախաձեռնութիւնը եղող առաջնորդներու պատրաստութեան **Կորիզ** ծրագրին մասին, որուն նպատակն է հայ երիտասարդներու մօտ մշակել համամարդկային խնդիրներու նկատմամբ զգայնութիւն եւ նախաձեռնութիւններու մասնակցելու ոգի:

Միօրեայ համագումարէն անկախ, Ընդհանուր Ժողովին նախորդող օրերուն տեղի ունեցան Հ.Բ.Ը.Մ.ի պատասխանատուներու կողմէ կազմակերպուած երկխօսութեան եւ գաղափարներու փոխանակման երկու աշխատաժողովներ, Շրջանակային Յանձնաժողովներու եւ մասնաճիւղերու վարչութեանց ներկայացուցիչներու մասնակցութեամբ:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

ՀԲԸՄԻ Եգիպտոսի Շրջանակային Յանձնաժողովի եւ Գահիրէի մասնաժողովի դիւանի անդամները բարի գալուստի այցելութիւն մը տուին ՀՀ Եգիպտոսի նորանշանակ դեսպան տիար Կարէն Գէորգեանին, 3 Մարտ 2019-ին:

Դիւանի անդամներուն ծանօթացումէն ետք, անոնք ներկայացուցին ՀԲԸՄ-ի աշխատանքներն ու ծրագիրները, գործակցութեան ոլորտը, Հայկական Ուսումնասիրութիւններու Կեդրոնը Գահիրէի Համալսարանէն ներս եւ զրուցեցին գաղութը հետաքրքրող տարբեր նիւթերու եւ հարցերու շուրջ:

(Կողքի լուսանկարը)

Մեր կորուստները

ՀԲԸՄ-ի 6-ՐԴ ՆԱԽԱԳԱՀ ԼՈՒԻԶ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ՍԻՄՈՆԻ ՇԻՋՈՒՄԸ

Այս տարուան Փետրուար 18-ին իր մահկանացուն կնքեց ՀԲԸՄիութեան վեցերորդ նախագահ Լուիզ Մանուկեան-Սիմոնը, որ յաջորդած էր իր հօր՝ Ալեքս Մանուկեանի եւ Միութեանս նախագահած 1989-2002 թուականներին:

Տիկին Մանուկեան-Լուիզ ծնած է Տիթրոյիթ, 1933-ին:

Բաւական ուշ մտած է Կեդրոնական Վարչութիւն, հաւանաբար հօրը գաղափարներուն հաւատարմութիւն արտայայտելու համար եւ աստիճանաբար ծանօթացած է հայկական կեանքի բարդութեան եւ յատկապէս երիտասարդներու կարիքներուն:

Հայաստանի 1988 թուականի երկրաշարժը առիթ ընծայեց տիկին Մանուկեան-Սիմոնի ՀԲԸՄիութեան վերադարձնելու իր սկզբնական առաքելութիւններէն մէկը՝ Հայաստանի զօրակցութիւնը:

Ան նաեւ ՀԲԸՄիութեան առաջին լիաժամ նախագահին էր, որ իր ամբողջ ժամանակն ու կարելիութիւնները ի գործ դրած էր Միութեան աշխատանքներուն:

«Տեղեկատու»ն իր խորագրաց ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի ընտանիքին, ՀԲԸՄ-ի ներկայ նախագահին եւ Միութեան բոլոր անդամներուն:

ՀԲԸՄ-ի նախկին նախագահուի հանգուցեալ տիկին Լուիզ Մանուկեան Սիմոնի մահուան հոգեհանգստեան պաշտօնը կատարուեցաւ ինչպէս Գահիրէի, այնպէս ալ բոլոր այն քաղաքներուն մէջ, ուր ՀԲԸՄ-ը մասնաճիւղեր ունի, 31 Մարտ 2019-ի Կիրակի առաւօտեան, յաւարտ Ս. Պատարագի:

Նկատի առնելով մեծ պահքը, Գահիրէի մէջ հոգեհանգստեան պաշտօնը կատարուեցաւ Հելիոպոլսոյ գերեզմանատան մատուռէն ներս, Եգիպտոսի հայոց բարեջան Առաջնորդ Գերշ. Տ. Աշոտ Եպս. Մնացականեանի ձեռամբ եւ Դերենիկ Աբելայի եւ կոկիկ հասարակութեան մը ներկայութեամբ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱՐՀԵՍՏԱՎԱՐԺՆԵՐԸ ԿԸ ԾԱՆՕԹԱՆԱՆ

Եգիպտոսի ՀԲԸՄ-ի եւ խումբ մը նուիրեալ երիտասարդ եգիպտահայերու միացեալ ջանքերով կազմակերպուեցաւ միջոցառում մը, ներկայացնելու համար ՀԲԸՄ-ի Երիտասարդ Արհեստավարժներ ծրագիրը բազմաթիւ ներկաներուն, որոնք ապագայի հաւանական անդամներ են: Գահիրէի ՀԲԸՄ-ի վարչութեան ատենապետ տորթ. Վիգէն Ճիզմէճեանի գլխաւորութեամբ, միջոցառումը կազմակերպողներն էին (այբբենական կարգով) Վաչէ Արթինեան, Վարդան Թերզիպաշեան, Ասփէ Ճիզմէճեան, Արթո Պըլըքտանեան, Սարո Պըլըքտանեան, Ռուբէն Սաատ, Թամար Սապրի եւ Մարինա Սիմոնեան:

Այս միջոցառումը, որ տեղի ունեցաւ 1 Մարտ 2019-ին, Ս. Չագըր մշակութային կեդրոնին մէջ, մեծ յաջողութիւն գտաւ բոլոր դիտանկիւններէ: Ներկայ էին աւելի քան երեսուն հոգի, որոնցմէ շատերը բուն փափաք յայտնեցին միանալու ՀԲԸՄ-ի Երիտասարդ Արհեստավարժներու շարքերուն, կազմակերպելու եւ ներկայ գտնուելու այլ հետաքրքրաշարժ գործունէութեանց:

Գահիրէի Երիտասարդ Արհեստավարժներու հետ հանդիպում մը տեղի ունեցած էր Յունուարին, որուն ընթացքին տորթ. Վիգէն Ճիզմէճեան տեղեկութիւններ տուած էր ՀԲԸՄ-ի Երիտասարդ Արհեստավարժներ ծրագրին մասին: Սոյն հաւաքին ներկայ եղած են վերոյիշեալ ութ կազմակերպիչները: Անոնք այնքան տպաւորուած եւ հետաքրքրուած են, որ որոշած են անգամ մը եւս կրկնել այս հաւաքը հանրութեան համար:

Միջոցառումը սկսաւ օրուան հանդիսավար Վարդան Թերզիպաշեանի բարի գալուստի խօսքով, որմէ յետոյ տորթ. Վիգէն Ճիզմէճեան ներկայացուց Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը եւ ակնարկ մը նետեց անոր գործունէութեան վրայ: Ներկայացման յաջորդ բաժինը կատարեց Սարո Պըլըքտանեան, որ գերազանցօրէն ներկայացուց ՀԲԸՄ-ի Երիտասարդ Արհեստավարժները, բացատրելով անոնց առաքելութիւնը, կազմակերպութեան կառուցուածքը, արագօրէն ծաւալուող

անդամներու շարքը, ինչպէս նաեւ անոնց գործելակերպը, շփումը ՀԲԸՄ-ի այլ Երիտասարդ Արհեստավարժներու խումբերու, մանաւանդ Կեդրոնական Խորհուրդին հետ: Յստակօրէն քննարկուեցան նաեւ ՀԲԸՄ-ի Երիտասարդ Արհեստավարժներու խումբին անդամակցելու պայմանները:

Երրորդ եւ վերջին բաժինը կատարեց Ասփէ Ճիզմէճեան, որ power point-ով ներկայացուց զանազան միջոցառումներ, որոնք շատ հետաքրքրական եւ կենսունակ կերպով կազմակերպուած են ՀԲԸՄ-ի տարբեր երկիրներու Երիտասարդ Արհեստավարժներու կողմէ: Ան մասնաւորաբար շեշտեց թէ ինչպէս պէտք է օժանդակել ՀԲԸՄ-ի չորս հիմնասիւնները՝ նկատուող մարդասիրութեան, կրթութեան, հայ մշակոյթին եւ հայկական ինքնութեան եւ վերջապէս՝ ընկերային տնտեսական զարգացման:

Այս բաժնի աւարտէն ետք ցուցադրուեցան երկու տեսերիզներ, ՀԲԸՄ-ի Երիտասարդ Արհեստավարժ խմբակներու կողմէ պատրաստուած, որոնք ցոյց կու տան անցեալին կատարուած զանազան միջոցառումներ: Անոնցմէ մէկը զարգացման տեսերիզ մըն էր, որ պատրաստուած էր Պէյրուի (Լիբանան) վերջին focus-ին առիթով: Այս ցուցադրութիւններուն նպատակն էր կարճ դադարի մը ընթացքին ճշգրիտ գաղափար տալ ներկաներուն, ԵԱ-ու գործունէութեան մասին, նպատակ ունենալով ապահովել անդամներու լայն շրջանակ մը:

Ցուցադրութենէն ետք կարճ ելոյթ մը ու-

նեցաւ տորթ. Վիգէն Ճիզմէճեան եւ շեշտեց թէ ՀԲԸՄ-ի ԵԱ խմբակներուն նպատակներէն մին, զանազան երկիրներու մէջ գտնուող իրենց անդամներուն տալ ինքնավստահութիւն եւ փորձառութիւն ժողովներ վարելու, յարաբերելու այլ խումբերու հետ՝ նախ Գահիրէի եւ Ադեքսանդրիոյ մասնաճիւղերու վարչութեանց, ապա այլ խումբերու եւ ԵԱ-ու Կեդրոնական ժողովին հետ:

Տորթ. Վիգէն Ճիզմէճեանի խօսքին յաջորդեց վերջին բաժինը, որուն ընթացքին չորս խօսք առնողներէն իւրաքանչիւրը ծանրացաւ տարբեր տեսակի միջոցառումներու վրայ, որոնք կը համապատասխանեն ՀԲԸՄ-ի չոս հիմնասիւններուն:

Առաջին խօսողը եղաւ դոկտ. Արթո Պըլքտանեան, որ զանազան առաջարկութիւններ ըրաւ կրթութեան եւ հայկական ինքնութեան հետ առնչուող գործունէութեանց մասին: Ասոնք կ'ընդգրկեն վիճաբանական ակումբի մը հիմնադրութիւնը, ուր տեղի կ'ունենան դասախօսութիւններ Եգիպտոսի ԵԱ անդամներու եւ ոչ անդամներու կողմէ, որոնք իրենց ընտրած ասպարէզին կամ ուսման ճիւղին մէջ ունեցած փորձառութիւնը կը փոխանցեն ունկնդիրներուն: Առաջարկեց նաեւ զբօսապտոյտներ կազմակերպել դէպի զանազան թանգարաններ եւ պատմական վայրեր, եւ յայտնեց, թէ ԵԱ-ի առաջին միջոցառումը պիտի ըլլայ դասախօսութիւն մը հայկական ինքնութեան մասին եւ Ասիէ Ճիզմէճեանն ու Այգ Զաքարեանը պիտի զրուցեն: Յիշենք թէ անոնք այս նիւթին մասին խօսած էին Պէյրութի Հայկազեան Համալսարանի կողմէ կազմակերպուած Եգիպտոսի, Սուտանի եւ Եթովպիոյ նուիրուած համագումարին, որ տեղի ունեցած էր 29-30 Մայիս 2018-ին, Պէյրութի մէջ:

Յաջորդ խօսք առնողը եղաւ Ռուբէն Սաատ, որ հետաքրքրական թելադրանքներ ըրաւ մշակութային ձեռնարկներու մասին, ինչպէս այցելութիւն թանգարաններ, ցուցահանդէսներ, հանդիսութիւններու ներկայ գտնուիլ եւ վերահաստատել նախկին տարիներու «փառատօն»ը, որ տեղի կ'ունենար ամէն տարի Ս. Ծննդեան երեկոյին եւ որուն իր մասնակցութիւնը կը բերէր եգիպտահայ երիտասարդութիւնը երգերով, ասմունքով եւ թատերական ներկայացումներով, եւ այսպիսով իւրաքանչիւրը կը յայտնաբերէր իր տաղանդը:

Ռուբէն Սաատէն յետոյ խոսք առաւ Թամար Սապրի. ան ծանրացաւ մարդասիրական այն գործունէութեանց վրայ, զորս ԵԱ

խումբը կարող է կազմակերպել, ինչպէս նաեւ այն միջոցներուն, որոնք կրնան նպաստել Հայաստանի ընկերատնտեսական զարգացման, օրինակ իր մասնակցութիւնը բերելով Երեւանի ԵԱ-ու «Գրկաբաց» ծրագրին: Ան թելադրեց թիկունք կանգնիլ Եգիպտոսի ՀԲԸՄ-ի արդէն իսկ գոյութիւն ունեցող բարեսիրական գործունէութեանց, այցելել ծերանոցներ, որբանոցներ եւ դրամահաւաք հաստատել նուիրաբերելու համար հիւանդանոցներու: Ան օրինակ բերաւ տորթ. Մակտի Եագուպի սրտաբանութեան բարեսիրական հաստատութեան «Աղիւս մը նուիրէ» ծրագիրը, Ասուանի նոր հիւանդանոցի շինութեան համար. նուիրատուներուն անունները պիտի արձանագրուին մետաղեայ ցուցանակներու վրայ:

Վերջին խօսողը եղաւ Մարինա Սիմոնեան, որ իր զուարճախօսութեամբ բազմաթիւ ինքնատիպ առաջարկութիւններ ըրաւ, ԵԱ-ու միջոցառումներուն եւ մարդասիրական գործունէութեանց համար: Օրինակ՝

բոլոր ձեռնարկներն ու մարզախաղերը մուտքի տոմսով ընել, հանդիսություններուն, ճաշկերոյթներուն վիճակահանութեան տոմսեր վաճառել եւ այլն: Մարինան վերջերս նոր վերադարձած է Լոնտոնէն, ուր ներկայ եղած է այդ քաղաքին ԵԱ-ուն կողմէ կազմակերպուած Էմմա Առաքելեանի դասախօսութեան: Այդ ձեռնարկը մեծ ազդեցութիւն ձգած է իր վրայ: Մարինան ըսաւ. «Նաեւ, որ շատ լաւ տպաւորութիւն կրած է Լոնտոնի ԵԱ-ու խումբին նախագահէն:

Հաւաքը աւարտեցաւ կենսունակ եւ շէնշող մթնոլորտի մը մէջ, գինիի եւ երաժշտութեան ընկերակցութեամբ: Անդամակցութեան թղթիկներ տրամադրելի էին բոլոր անոնց, որոնք կը փափաքէին անդամակցին ՀԲԸՄիութեան: Այդ թղթիկներէն

շատերը լեցուեցան: Կազմակերպողները առիթը յարմար նկատեցին ներկաներէն մասնագիտական տեղեկութիւններ քաղելու network-ի մը կազմութեան համար, որպէս հաղորդակցութեան դիւրին միջոց: Խանդավառ մփնուրտ մը կը տիրէր:

Կարելի է վստահօրէն ըսել, թէ Եգիպտոսի ՀԲԸՄ-ի ԵԱ խմբակը զօրաւոր հիմերու վրայ դրուած է եւ թէ մեծ ակնկալիքներ կան անոր ապագայ գործունէութեան նկատմամբ:

Նման խանդավառութիւնը կարող է միայն յառաջընթաց արձանագրել:

**Դոկտ. Արթո Պըլըքփանեան
Թրգմ. Անայիս Ճիզմեհեան**

ՀԲԸՄ-ի ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱՐՀԵՍՏԱՎԱՐԺՆԵՐԸ ՖՐԱՆՔՖՈՒՐԹԻ ՄԷՋ

Գերմանիոյ ՀԲԸՄ-ի Երիտասարդ Արհեստավարժներու խմբակին (Young Professionals), Շաբաթ, 2 Փետրուար 2019-ին հանդիպում մը տեղի ունեցաւ Ֆրանքֆուրթի մէջ, համալսարանական ուսանողներու եւ համալսարանաւարտներու միջեւ, գրուցելու համար իրենց ուղղութիւն տալու եւ զիրենք աշխատանքային շուկային ծանօթացնելու մասին:

Մասնակիցներուն մեծ մասը տնտեսագիտութեան ուսանողներ կամ այդ մարզին մէջ աշխատողներ էին, ինչպէս նաեւ քանի մը անձեր բարձր թեքնոլոգիայի ոլորտէն: Սեմինարին կազմակերպիչները իրենք եւս տնտեսական ընկերություններու եւ հաստատութիւններու անդամներ են, ինչպէս Deloitte, PwC, Capgemini, Scope Rating, Santander, Allianz Global Investor, Inforsys Consulting, Knowledge Agent.

Ջրոյցը ընթացաւ քանի մը առանցքներու շուրջ, որոնցմէ ամենէն կարեւորը «ինչպէ՛ս ծառայեցնել մեր գիտութիւնն ու փորձառութիւնը Հայաստա-

նի»ն էր:

Սեմինարին վերջաւորութեան արեւելեան քաղցրաւենիքով հիւրասիրուեցան մասնակիցները, առիթ ունենալով աւելի մօտէն ծանօթանալու եւ բարեկամական կապեր մշակելու իրարու հետ:

Շնորհակալութիւն Ֆրանքֆուրթի ՀԲԸՄ-ԵԱ-ուն: Բոլորս ալ կը սպասենք մեր յաջորդ հանդիպումին, նոր գաղափարներով զինուած:

**Արա Երամեան
Տարմշթապ, Փետրուար 2019**

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՀՆԱԻԱՆԴ ՓԱՌԱՏՕՆ ՄԸ՝ OPEՏ

Ուրբաթ, 8 Փետրուար 2019-ի կէսօրուան ժամը մէկին, Գահիրէի ՀՄԸՄ-ՆՈՒՊԱՐ ակումբին մէջ տեղի ունեցաւ եգիպտաբան դոկտ. Արթո Պըլըքտանեանի կողմէ հետաքրքրաշարժ դասախօսութիւն մը, եգիպտացոց կենցաղին շուրջ: Երեկոյթին բացման խօսքը կատարեց ՀՄԸՄ-ՆՈՒՊԱՐի վարչութեան անդամուհի տիկին Նայիրի Սիմոնեան, որ հակիրճ ակնարկ մը նետեց հին Եգիպտոսի պատմութեան մարզէն ներս դոկտ. Արթոյին կատարած ակադեմական փառաւոր ուղեւորութեան վրայ:

Արդարեւ, 2002-ին «College de la Sainte Famille» ուսումնարանէն շրջանաւարտ ըլլալէ յետոյ յաճախած է Գահիրէի Ամերիկեան Համալսարանը, զոր աւարտած է 2006-ին, տիրանալով զոյգ վկայականներու՝ մին եգիպտաբանութեան ճիւղէն ներս, իսկ միւսը՝ գործառնութեան ղեկավարման բաժնէն (Business Administration): Երկու տարի ետք ստացած է մագիստրոսի աստիճան (master's degree) Շիքակոյի համալսարանէն, որպէս աւարտաճառ ներկայացնելով «Սեթի եւ Թոթի կապակցութիւնը» (Seth and Thoth Connection): Ապա շարունակելով իր ուսումը, 2016-ին տիրացած է վարդապետական աստիճանի (PhD) Օքսֆորտի համալսարանէն, ներկայացնելով «Թագադրութեան արարողութիւնը Եգիպտոսի 18-րդ արքայական ընտանիքի (dynasty) շրջանին» նիւթը որպէս աւարտաճառ, որ վերլուծում մըն է երեք «Թագադրութիւններու» արձանագրութեանց:

Դասախօսութիւնը կեդրոնացաւ եգիպտական հնաւանդ փառատօնի մը՝ «Օբէթ»ի (Opet) վրայ, որ ամէն տարի կը տօնուէր «Thebes» քաղաքին մէջ, այժմ Լուքսոր, Նոր Թագաւորութեան շրջանին (1550 – 1069 Ք.Ա.) եւ անոր յաջորդող ժամանակաշրջաններուն: Այդ տօնակատարութեան ընթացքին Ամուն (God Amun) աստուածը ծիսական ճամբորդութիւն մը կը կատարէր Քարնաքի սրբավայրէն դէպի Լուքսորի տաճարը, իր վերածնունդին

եւ եգիպտական հողամասերուն բարեկարգման համար:

Շնորհիւ դոկտ. Արթո Պըլըքտանեանի, ներկաները յետադարձ ուղեւորութիւն մը կատարեցին եւ տեղափոխուեցան այդ ժամանակաշրջանը, փառատօնին մասին մանրամասն տեղեկութիւններ ունենալու համար: Այդ առիթով, յարգելի բանախօսը մանրամասնութիւններ տուաւ հին Եգիպտական տաճարներու հիմնական կառուցուածքին մասին, տախտակամածէն մինչեւ ձեղունին բարձրութեան ընտրութիւնը, տաճարին իւրաքանչիւր բաժնի լուսաւորութեան աստիճանները եւ առնուած ճարտարագիտական միջոցները՝ աստուածները հեռու պահելու համար չարիքներէ: Տաճարին վայրը դարձեալ ուսումնասիրութեան առարկայ էր, տրուած ըլլալով որ ան պէտք էր համապատասխանէր արեւին օրական եւ եղանակային գնացքին: Հին եգիպտացոց լուսնային տոմարը եւ անոր կապակցութիւնը երկրագործական եղանակներուն հետ դարձեալ հակիրճ կերպով բացատրուեցաւ, հասկնալի դարձնելու համար, թէ ինչ տրամաբանութեամբ ընտրուած է ամիսը, որուն ընթացքին տեղի պիտի ունենային «Օբէթ»ի տօնակատարութիւնները:

Վերածնունդի նմանօրինակ ճամբորդութիւններ կատարած են փարաւոններէն ոմանք. բաղդատութիւններ կատարուած են անոնց ծիսակատարութեանց մեկնումէն առաջ եւ վերջ, ապացուցելու համար թէ այդ ճամբորդութիւնները դրական ինչ մեծ ազդեցութիւն գործած են ա-

նոնց Ֆիզիքական տեսքին վրայ:

Ամբողջ դասախօսութեան ընթացքին power point-ով ցուցադրուեցան համա-պատասխան նկարներ՝ տաճարներու յատակագծեր եւ պատկերներ, տօնակատարութիւններէ հատուածներ եւ նշուած փարաւոններու արձաններ: Այդ մէկ ժամուան ընթացքին յարգելի բանախօսը կարողացաւ խլել ուշադրութիւնը ներկաներուն, որոնք յափշտակուած կը հետեւէին իր խօսքերուն, ինքզինքնին փոխադրուած զգալով այլ աշխարհի մը մէջ: Վերջաւո-

րութեան ան հաճոյքով պատասխանեց ներկաներուն կողմէ իրեն ուղղուած բոլոր հարցումներուն:

Դասախօսութեան աւարտին, Գահիրէի ՀՄԸՄ-ՆՈՒՊԱՐ ակումբի վարչութեան ատենապետ տիար Ժիրայր Տեփոյեան հանդէս եկաւ շնորհակալական խօսքով եւ իր երախտագիտութիւնը յայտնեց դոկտ. Արթո Պըլըքտանեանի, իր հիասքանչ, ուսանելի բանախօսութեան

համար, ապա ակումբին վարչութեան կողմէ յիշատակի նուէր մը յանձնեց անոր:

ՔԻՐՏԻՍՏԱՆԻ ԷՐՊԻԼ ՔԱՂԱՔԻՆ ՄԷՋ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Քիւրտիստանի Ինքնավար մարզին Էրպիլ մայրաքաղաքին մէջ վերջերս բացուած է Հայ Առաքելական առաջին եկեղեցին, որուն օծումը կատարուած է ներկայութեամբ բարձրաստիճան պաշտօնեաներու:
«Եկեղեցիին գոյութիւնը ինք տարբեր կրօն-

ներու միջեւ խաղաղ գոյակցութեան փաստ մըն է եւ հաստատում մը» ըսած է Մաֆին Տիագի, Քիւրտիստանի Ինքնավար մարզի կառավարութեան խօսնակը, որ ներկայ եղած է եկեղեցւոյ օծումին, որպէս քաղաքապետին ներկայացուցիչը:

ԹԱԹՈՒԼ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ՋՈՅԳ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Փետրուար 20-ին եւ 21-ին Գահիրէի - հայ համայնքը առիթը ունեցաւ վայելելու հանրաճանաչ լրագրող եւ քաղաքական վերլուծաբան Թաթուլ Յակոբեանի - զոյգ դասախօսութիւնները, որոնք կազմակերպուած էին ՀԲԸՄ-ի Գահիրէի մասնաճիւղին կողմէ: Առաջին դասախօսութիւնը, որ կը համընկնէր Արցախեան Շարժման սկիզբին եւ որուն երեսնամեակն է այս տարի, նուիրուած էր օրուան խորհուրդին եւ կը կրէր «1989-ի Փետրուար 20-ը՝ Հայ Ժողովուրդի արցախեան զարթոնքը» խորագիրը: Երեկոյթը սկսաւ տոքթ. Վիգէն Ճիգմէճեանի ողջոյնի խօսքով եւ օրուան բանախօսին անցած ուղիին մասին իր հակիրճ ներկայացմամբ: Ապա բեմը տրամադրուեցաւ Պրն. Յակոբեանին, որխտացուած կերպով անդրադարձաւ Արցախեան Շարժման պատմութեան եւ հայ-արցախ-ատրպէճանական անցեալին: Ան նաեւ ներկայացուց արցախեան բանակցութիւններու պատմութեան մանրամասները, հակամարտութեան տարբեր հաւանական հանգուցալուծումները, ինչպէս նաեւ Սփիւռքի ունեցած քաղաքա-տնտեսական դերակատարութիւնը Արցախեան Շարժման մէջ:

Իսկ Փետրուար 21-ի դասախօսութիւնը, որ կը կրէր «Հայաստանը թաւշեայ յեղափոխութենէն յետոյ՝ սպասումներ եւ յոյսեր» խորագիրը, նուիրուած էր հայ նորագոյն պատմութեան մեծագոյն իրադարձութիւններէն «թաւշեայ յեղափոխութեան»: Թաթուլ Յակոբեան, որ յեղափոխութեան օրերուն ականատեսի աչքով կը լուսաբանէր իրադարձութիւնները, սկսաւ իր խօսքը պատմելով մինչ-յեղափոխական օրերը իր տեսածներն ու

ապրածները, անդրադարձաւ թէ ինչո՞ւ եւ ինչպէ՞ս սկիզբ առած եւ յաջողութեան հասած է յեղափոխութիւնը: Վերլուծելով նոր իշխանութիւններուն մինչ-այսօր կատարած գործունէութիւնը, դասախօսը առանձնացուց անոնց պայքարը կաշառակերութեան դեմ: Ապա ակնարկ մը նետեց խորհրդարանական վերջին ընտրութիւններուն եւ մանրամասնեց մօտ ապագային նոր իշխանութիւններէն սպասուածները:

Ջոյգ բանախօսութիւններէն ետք, հայրենի լրագրողը բովանդակալի կերպով պատասխանեց ներկաները յուզող հարցերուն:

Երեկոյի աւարտին ունկնդիրները առիթ ունեցան, հիւրասիրութեան շուրջ, աւելի մտերմիկ մթնոլորտի մէջ ծաւալելու դասախօսութիւն-զրոյցներուն ընթացքին արժարժուած հետաքրքրական եւ շատ այժմեական նիւթերը:

Իր լրագրողական գործունէութեան համար Թաթուլ Յակոբեան բազմաթիւ մրցանակներու արժանացած է, որոնցմէ վերջինն է «Մետիա Գերազանցութիւն 2018» մրցանակը: 2009-էն ի վեր ան կը հանդիսանայ Սիվիլիթաս հիմնադրամի լրագրող-վերլուծաբան: Յակոբեան նաեւ բազմաթիւ աշխատութիւններու հեղինակ է, որոնցմէ են «Կանաչ ու սեւ արցախեան օրագիր» եւ «ՀայեացքԱրարատից. հայերը կթորքերը»: 2015-ին Թաթուլ Յակոբեան հիմնադրած է Հայկական Ուսումնասիրութիւններու ԱՆԻ Կեդրոնը, որուն համակարգողը կը հանդիսանայ առ այսօր:

Լուսածին Ղազէլեան

ԶՈՅԳ ԱՄԵԱԿՆԵՐ՝ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆ ԵՒ ՍԵՒԱԿ

Կոկանեան Սրահի Մշակութային Յանձնախումբը Փետրուար 27-ին կազմակերպած էր ընթերցման երեկոյ մը, նուիրուած ամենայն հայոց բանաստեղծուհի Սիլվա Կապուտիկեանի եւ հանճարեղ Պարոյր Սեւակի ծննդեան 100-րդ եւ 95-րդ ամեակներուն:

Ձեռնարկին ընդառաջեցին շուրջ քառասուն համակիրներ, որոնք հաւաքուեցան Կոկանեան Սրահի նորակառոյց շքեղ Թէքեան սրահին մէջ:

Մշակութային յանձնախումբի անդամները ներկաներուն բաժնեցին զոյգ բանաստեղծներուն քերթուածներէն մաս մը ամփոփող գրքոյկներ, յատկապէս այդ օրուան համար պատրաստուած:

Բացման խօսք ըսաւ Կոկանեան Սրահի վարչութեան եւ Մշակութային յանձնախումբի կարկառուն անդամներէն տիկ. Լալա Նիկոլեան, ապա ներկայացուց տիկ. Մարուշ Երամեանը, սոյն ձեռնարկին ղեկավարը, յիշելով որ տիկ. Երամեան աւարտած է Պէյրութի բարձրագոյն երաժշտանոցը եւ Քաշանի (Ֆրանսա) երաժշտանոցը որպէս դաշնակահարուհի, իսկ 2002 Թուականին Երեւանի Մանուկ Աբեղեանի անուան գրականութեան ինստիտուտին մէջ պաշտպանած է «Սփիւռքահայ Բանաստեղծութիւնը 1965-1995 տարիներուն» թէզը եւ տիրացած վարդապետական աստիճանի (PhD): 2015 թո-

ւականէն ի վեր կը բնակի Գահիրէ եւ կը վարէ Գահիրէի ՀԲԸՄ-ի «Տեղեկատու» եռամսեայի խմբագրի պաշտօնը եւ ՀԲԸՄ-ի արխիւներուն դասաւորումն ու Կեդրոնական Գրադարանի վերակազմաւորումը:

Տիկ. Երամեան խօսք առնելով ըսաւ՝ «Ուրախ եմ, որ անգամ մը եւս կը հաւաքուինք այս սրահէն ներս եւ կը հաւաքուինք բանաստեղծութեան շուրջ», ակնարկելով 2018 թուականի Մարտի 18-ին Կոկանեան Սրահի Մշակութային յանձնախումբին կազմակերպած ընթերցման երեկոյին, ուր դարձեալ տիկ. Երամեանի առաջնորդութեամբ, սփիւռքահայ բանաստեղծներ ներկայացուեցան եւ անոնց գործերէն ընթերցումներ կատարուեցան:

Յիշելով ամերիկացի բանաստեղծ Ուիլյէմ Գարլոս Ուիլյէմի նշանաւոր մէկ խօսքը, որ կ'ըսէ՝ «Դժուար է օրուան լուրերը բանաստեղծութենէն քաղել, բայց մարդիկ թշուառօրէն կը մեռնին բացակայութեան անոր, զոր կը գտնենք հոն», այսինքն բանաստեղծութեան մէջ: Այս է պատճառը՝ բանաստեղծութեան ունեցած կարեւորութիւնը, որ դարերէ ի վեր մարդիկ կը շարունակեն յարգել բանաստեղծներն ու անոնց յիշատակը: Բանաստեղծները չեն մեռնիր այնքան ատեն, որ կը յիշենք զիրենք եւ կը կրկնենք իրենց բանաստեղծութիւնները»:

Տիկ. Երամեան շարունակեց ըսելով.

«Այս տարին ունի բազմաթիւ յորելեաններ բոլոր անոնց համար, որոնք ծնած են 1869 թուականին, սկսելով Կոմիտաս վարդապետէն, մինչեւ Յովհաննէս Թումանեան, Երուանդ Օտեան, Լեւոն Շանթ եւ այլ գրագէտներ ու մտաւորականներ: Ասոնց մէջ սակայն կայ անուն մը, որ գրեթէ միշտ մոռացութեան կը տրուի, թէեւ կարելի է զինք յիշելով դասեր քաղել իր կեանքէն. այս անձը, որ աշխարհին ծանօթ է որպէս «Mr. 5 %», կը կոչուի Գալուստ Կիւլպէնկեան: Սկիզբը պարզ աշխատող մը Բաքուի մէջ, ունեցած է տնտեսական հոտառութիւն եւ հեռատեսութիւն, գիտնալու քարիւղի ապագան եւ կարենալ տիրանալու Օսմանեան, ապա իրաքեան քարիւղի հինգ տոկոսին»:

Տիկ. Երամեանի թելադրութեամբ ընթերցումը սկսաւ Պարոյր Սեւակի «Անլռելի Զանգակատուն»էն հատուածներով, յարգելու համար նաեւ յիշատակը կոմիտաս Վարդապետի, որուն կեանքին եւ գործին նուիրուած է Սեւակի այս հատորը:

Եւ ահա ներկաները սկսան ընթերցել Սեւակի գրութիւնները, «Անլռելի Զանգակատուն»էն ետք «Միանգամից», «Աղաչում եմ», «Մօր Ձեռքերը», «Քիչ ենք, բայց հայ ենք» եւ այլ քերթուածներ:

Սիւլվա Կապուտիկեանի բաժինը սկսաւ «Հայոց Աշխարհ» քերթուածին բանաս-

տեղծուիին ընթերցումին ծայնագրութեան ունկնդրութեամբ, ապա նոյն բառերով երգը ներկաներուն հրամցուց տիկ. Լալան իր գեղեցիկ ձայնով եւ կատարողութեամբ, դաշնակի ընկերակցութեամբ տիկ. Սեւան Սեմերճեանի:

Ընթերցման երեկոն շարունակուեցաւ ներկաներուն ընթերցումովը Կապուտիկեանի «Երգ Երգոց», «Ցաւոտ Սէր», «Հող Հայրենի» եւ այլ քերթուածներու:

Վարձքը կատար Կոկանեան սրահի մշակութային յանձնախումբին, որ որեւէ ճիգ չի խնայեր առիթ տալու եգիպտահայութեան, որ ապրի եւ զգայ հայ մշակոյթը, որ մեզի՝ հայերուս համար անհրաժեշտ եղած է միշտ, որքան մեր հանապազօրեայ հացը:

Սեւան Տրդատեան

Խմբագրական Մտորումներ

շաբ. էջ 1 էւ

ամեակի յորելենական ելոյթն ու մայրերու եւ ուսուցչուիներու նուիրուած տօնակատարութիւնները, մեր երիտասարդները առիթ ունեցան մասնակցելու ոչ միայն համայնքին աշխուժութեան, այլ նաեւ միաջգգային իրադարձութիւններու, ինչպէս օրինակ Սարուխանի նուիրուած երգիծանկարչութեան մրցումը, որուն բազմաթիւ երկիրներէ բազմաթիւ նկարիչներ մասնակցած էին:

Այս ամբողջ աշխուժութեան մէջ սակայն երբեմն կը մոռնանք որակը, կը մոռ-

նանք խստապահանջ ըլլալ մենք մեր հանդէպ եւ կը մոռնանք ուշադրութիւն դարձնել մանրամասնութիւններու, որոնք ձեռնարկ մը կը հանեն սիրողական մակարդակէն եւ կը դնեն արհեստավարժութեան ճամբուն վրայ:

Եւ այսպէս աշխուժօրէն կը փակենք այս եղանակը, որովհետեւ դպրոցական եւ համալսարանական արձակուրդները մօտ են եւ շատ շուտով կը սկսի հանգիստի եւ վայելքի շրջանը:

ԵՐԵՒԱՆԻ 2800 ԱՄԵԱԿԸ «ԱՐԱՔՍ»Ի ԿԱՏԱՐՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

Կ'երեւի ո՛չ մէկ երկիր իր մայրաքաղաքին նուիրուած այնքան քերթուած ու երգ ունի, որքան Երեւանը. թերեւս անոր համար որ աշխարհի վրայ ո՛չ իսկ մէկ քաղաք, որ ըլլայ այնքան երազուած, ցանկացուած ու երգուած, որքան Երեւանը, կամ անոր համար, որ ո՛չ մէկ երկիր ունեցած ըլլայ այնքան մայրաքաղաքներ, որքան մենք, հայերս, մեր երկար եւ արկածախնդիր պատմութեան ընթացքին: Երեւանը մեր հայրենիքին՝ ամբողջական Հայաստանի վերջին՝ 12-րդ մայրաքաղաքն է, զոր բոլորս կը պահենք մեր աչքերուն լոյսով իսկ:

Երեւանի հանդէպ այս սիրով եւ անոր 2800 ամեակին նուիրուած էր Գահիրէի Ազգային Առաջնորդարանի «Արաքս» երգչախումբին հերթական համերգը, որ տեղի ունեցաւ Կիրակի, 17 Մարտի երեկոյեան, Պըլքտանեան սրահէն ներս:

Երեկոն կը վայելէր հովանաւորութիւնը Եգիպտոսի Թեմին Բարեջան Առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Աշոտ Եպս. Մնացականեանի եւ ներկայութիւնը Թեմական եւ Քաղաքական Ժողովներու եւ տարբեր միու-

թիւններու ատենապետներուն:

Երեկոյին բացումը կատարեց տիկին Տաթև Գեորգեան, որ ներկայացուց Երեւանի հակիրճ պատմականը, նկարագրեց Երեւանի փողոցներուն մէջ թափառելու երջանկութիւնը եւ յորդորեց բոլորին սիրել Երեւանը, որ «մեր տունն է»:

Համերգը տօնախմբութիւնն էր քաղաքամայր Երեւանի 2800-ամեակին, անոր նուիրուած բազմաթիւ երգերէն քաղուած փունջով մը, որ յուզեց բոլոր ներկաները անխտիր, տարեցներէն մինչեւ ամենէն երիտասարդները, որովհետեւ երգերը ծանօթ եւ սիրուած երգեր էին, որոնք մէկ կողմէ եթէ կ'արթնցնէին «Երեւանն է խօսում»ի քաղցր օրերը, միւս կողմէ Ամիրխանեանի, Հախվերդեանի, Ֆորշի հաճելի մեղեդիներով եւ բառերով կը խանդավառէին երիտասարդները:

Մեներգողները՝ Սիլվա Թերզիպաշեան, Գոհար Ղազէլեան, Ռուբէն Սաատ, Լալա Նիկողեան եւ համութային կատարողները՝ Լուսածին Ղազէլեան, Հռիփսիմէ Թերզիպաշեան, Մարիա Լաուանտի,

Ռիթա Կոտուլոշեան, Թամար Սապրի, Լիւսի Սանճեան, Սիլվա Պաթանի եւ Փաթիլ Պաթանի իրենց ջերմ երգեցողութեամբ փայլք տուին համերգին:

Հաճելի տարբերակում մըն էր Գոհար Գասպարեանի Երեւան երգին ձայնագրութեան հնչիւններով նազելաճեմ մենապարը Ճիւլիա Աւանեանի (պարուսոյց՝ Սիւզան Յակոբեան) եւ Սեւան Սեմերճեանի մշակումով եւ կատարումով ներկայացուած Երեւանեան Ռափսոտիի մենանուագը դաշնամուրի վրայ:

Մենակատարները ոչ միայն հաճելի տարբերակում բերին ելոյթին, այլ առիթ տուին, որ երգչախումբը հանգստանայ, այդպէսով պահելով կատարողական թարմութիւնը ամբողջ համերգի տեւողու-

թեան:

Համերգի աւարտին, ներկաներուն բոլուն ծափահարութիւններուն եւ փափաքին վրայ, երգչախումբը կրկին կատարեց երգերէն մէկը:

Համերգին յայտագիր-գրքոյկը, որ պատրաստուած է մաէսթրօ Միհրան Ղազէլեանի կողմէ, կը բովանդակէ կատարուած բոլոր երգերուն բառերը, այդպիսով դառնալով խտացուած ամբողջութիւն մը Երեւանի նուիրուած ամենէն նշանաւոր եւ սիրուած երգերուն:

Կը շնորհաւորենք «Արաքս» երգչախումբը, բոլոր մենակատարներն ու մանաւանդ մաէսթրօ Միհրան Ղազէլեանը այս գեղեցիկ երեկոյին համար:

«ՍԱՐՈՒԽԱՆ»Ի ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Ինչ պիտի մտածեր Սարուխան, եթե 25 Մարտ 2019-ին իսկապէ՛ս վերադառնար զինք որդեգրած հայրենիքը՝ Եգիպտոս եւ տեսներ թէ իր ծննդեան 120 ամեակն ու իր առաջին անգամ Եգիպտոս հասնելուն 95 ամեակը ինչպէ՛ս կը տօնուէին “ Saroukhan makes a come back “ աննախընթաց համաշխարհային մրցոյթով մը, միասնական նախաձեռնութեամբ Եգիպտոսի National Library and Archives-ի եւ Գահիրէի Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան, կազմակերպութեամբ նկարիչ Ֆաուզի Մորսիի, անդամ Եգիպտական երգիծանկարիչներու Ընկերակցութեան ու աջակցութեամբ արուեստագէտ Մոհամատ Ապլայի, հիմնադիր ու տէր Եգիպտոսի մէջ երգիծանկարչութեան միակ թանգարանին, Ֆայումի Թունիս գիւղին մէջ:

«Համացանցին միջոցով աշխարհի ամէն կողմը դրկուած այս մրցոյթը իւրայատուկ էր, քանի որ անիկա նուիրուած էր մէկ անձի՝ աշխարհահռչակ Սարուխանի. մասնակցող իւրաքանչիւր նկարիչ պէտք էր որ իր ակնոցով ներկայացնէր զայն», ըսաւ Ֆաուզի Մորսի: «Որքա՛ն մեծ եղաւ մեր զարմանքը, երբ ժամկէտէն առաջ, հազիւ 30 օրուան ընթացքին ստացանք 45 երկիրներէ 180 նկարիչներու 250 հոյակապ աշխատանքները» աւելցուց ան բերկրանքով:

Ինծի համար, որպէս Սարուխանի թոռը, հետաքրքրական էր գիտնալ, թէ ո՞ր երկիրներէն արուեստագէտներ ընդառաջած էին այս իւրայատուկ մրցոյթին: Ցանկը երկար էր ու այլազան: Արաբական աշխարհէն, եգիպտացի 30 նկարիչներու կողքին մասնակցած են Մարօքէն, Ալճերիայէն, Թունիզիէն, Լիպիայէն, Սուտանէն, Պաղեստինէն, Լիբանանէն, Սուրիայէն եւ Իրաքէն նկարիչներ: Ասիայէն մասնակցած են Ինտոնէզիայէն, Աֆղանիստանէն, Հնդկաստանէն, Չինաստանէն, Թայլանտէն, Թուրքիայէն, Իրանէն, Իզրայէլիստանէն եւ Ռուսաստանէն : Աֆրիկէն մասնակցած են Ուկանտայէն, Քէ-

նիայէն եւ Հարաւային Աֆրիկէն: Եւրոպայէն մասնակցած են Պելճիքայէն, Բուլղոնիայէն, Մոնթենէկոյէն, Սպանիայէն, Բորթուկալէն, Յունաստանէն, Ուքրանիայէն, Ֆինլանտայէն, Գերմանիայէն, Աւստրիայէն, Պուլկարիայէն, Մասէտոնիյէն, Սերպիայէն, Ռումանիայէն, Խռուաթիայէն, Սլովաքիայէն, Գոսովոյէն եւ Պոնիա-Հերցեկովինայէն: Ինչպէս նաեւ Հիւսիսային Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն, իսկ Լատին եւ Հարաւային Ամերիկայէն մասնակցած են Պրազիլէն, Գոլոմպիայէն, Քուպայէն, Բեռուէն եւ Նիքարակուայէն: Այս ցանկէն կը բացակայի Հայաստանը: Բարեբախտաբար Եգիպտացի նկարիչներուն մէջ էր եգիպտահայ դեռատի նկարչուի Ռիթա Գէորգեանը:

Ժիրիի անդամները մրցոյթին առաջնութիւնը շնորհած են Քուպայէն Yoennis Del Toroյի, իսկ պատույ հինգ մրցանակներու արժանացած են Եգիպտոսէն Marwa Ibrahim եւ Ahmad Wahid, Սպանիայէն Omar Turcios, Չինաստանէն Guo Yeli եւ Բորթուկալէն Antonio Santos:

Գահիրէի Գերմանական Մշակոյթի Կեդրոն՝ Goethe Institute-ի Tahrir Lounge-ին մէջ 25 Մարտ 2019-ի մրցոյթին մասնակցած գործերէն 60 նմուշներ ցուցադրուած էին, որոնց մէջ էին անշուշտ յիշատակութեան արժանացած աշխատանքները:

Բացման արարողութեան ներկայ էին Եգիպտոսի մօտ ՀՀ դեսպան ՆԳ Տիար Կարէն Գրիգորեան, Եգիպտոսի մօտ Քու-

պայի դեսպանուհի ՆԳ Թանիա Ֆերնանտեզ, Պելճիքայի դեսպանատան առաջին քարտուղար Տիար Լուսո Ռոշե, Եգիպտացի երգիծանկարիչներու երիցագոյն անդամ եւ Եգիպտական երգիծանկարիչներու Միութեան նախագահ Տիար Կոմաա Ֆարահադ, Սարուխանի ընտանիքէն փեսան՝ Տիար Կարօ Ներետեան, թոռները՝ Սօսի Ներետեան-Յակոբեան եւ Սիլվա Ներետեան-Բլատեան, մի քանի Եգիպտահայ արուեստասէրներ, հոծ թիւով եգիպտացիներ ու զանազան լրատուական միջոցներու լրագրողներ:

Տիկին Մօնա Շահին, Tahrir Lounge-ի տնօրէնուհին եւ օրուան հանդիսավարը իր բացման խօսքին մէջ յիշեց, որ գերմանական Goethe մշակութային կեդրոնը կը քաջալերէ արուեստը իր տարբեր ոճերով եւ այս որակի ցուցահադէս կազմակերպելը լաւագոյն փաստն է իր առաքելութեան: Ան հրաւիրեց Տիար Ֆարահադ, որ ըրաւ իր սրտի խօսքը:

«Սարուխան կը նկատուի աշխարհի ամենահանրաժանօթ երգիծանկարիչներէն մէկը, անիկա Եգիպտոսի եւ համայն արաբական աշխարհի քաղաքական երգիծանկարչութեան ռահվիրան է», ըսաւ ան: Տիար Ֆարահադ աւելցուց, թէ ինք բախտաւորութիւնը ունեցած է անձամբ ճանչնալու Սարուխանը եւ աշխատելու անոր հետ: «Հակառակ որ Սարուխան հայ ծնած է, Եգիպտոսէն հեռու ափերու վրայ, սակայն կարողացած է հարազատ կերպով թափանցել եգիպտական հոգեբանութեան ու եղած է իսկական եգիպտացի մը, յատկանիշ, որ ցայտուն կերպով կ'երեւի

իր բոլոր աշխատանքներուն մէջ: Շատ բան սորված եմ իրմէ ու անիկա տակաւին շատ մը սերունդներ պիտի ներշնչէ», ըսաւ Տիար Ֆարահադ ամենայն անկեղծութեամբ:

Արուեստագէտ Ֆաուզի Մորսի հպարտութեամբ ըսաւ, որ մասնակցած բոլոր գործերը բարձր մակարդակի աշխատանքներ են, վայել Սարուխանի պէս մեծ անունի մը: «Սարուխան պարզապէս երգիծանկարիչ մը չէր, այլ արտասովոր նկարիչ ու տաղանդաւոր արուեստագէտ: Անոր քաղաքական երգիծանկարները իսկապէս անկրկնելի են», եզրակացուց ան:

Արուեստագէտ Մոհամատ Ապլա խօսք առաւ ու ըսաւ, որ ինք շատ հպարտ է, քանի որ Ֆայումի մէջ 2009-ին իր իսկ հիմնած երգիծանկարչութեան թանգարանին մէջ, 55 եգիպտացի երգիծանկարիչներու աշխատանքներուն կողքին ունի Սարուխանի գործերէն:

Իսկապէս սարուխանավայել կերպով Եգիպտոս նշեց արուեստագէտին ծննդեան 120 ամեակը: Իր մահէն աւելի քան 40 տարիներ ետք իր անզուգական տաղանդը տակաւին կը ներշնչէ արուեստագէտներ, աշխարհի չորս կողմերէն:

Վարձքը կատար բոլոր եգիպտացի երգիծանկարիչներուն, այս մակարդակի ձեռնարկով մը նշելու մեծ վարպետին ծննդեան 120 ամեակը:

*Սօսի Ներետեան-Յակոբեան
Ապրիլ 2019*

ՊԱՏԻ ԱՐԺԱՆԱԽՈՐԱՑ

Ապրիլ 7-ին, Կիրակի երեկոյեան Գահիրէի Հայ Կարիքի Խաչին հրաւերով, Գահիրէի նախկին եւ ներկայի բոլոր տնօրէնուհիներն ու ուսուցչուհիները հաւաքուած էին Յուսաբեր ակումբէն ներս, տօնելու համար «Մայրութեան եւ գեղեցկութեան տօնը», որ սոսկական պատճառ մըն էր պատուելու համար գաղութիս ուսուցչական ասպարէզին նուիրեալ դաստիարակչուհիները: Ներկայ էր նաեւ ՀՀ Ե-գիպտոսի նորանշանակ դեսպանին ազնիւ կողակիցը՝ տիկին Աննա Գրիգորեան:

Աւելի քան յիսուն տիկիններ եւ օրհորդներ ներկայ էին: Խաչուհի տիկին Արտա Մէլէմէթեանի բացման գեղեցիկ խօսքէն ետք, հրաւիրուեցաւ տիկին Շաքէ Յովակիմեան, ներկայացնելու համար ուսուցիչներու տօնին պատմականն ու անոր առնչուած մանրամասնութիւններ:

Ապա հրաւիրուեցաւ դիմա-յարդարումի մասնագիտուհի օրհորդ Դանիա Քիրքեան, որ ներկաներուն ծանօթացուց դիմքի խնամքին ամենէն հիմնական քայլերը եւ յորդորեց զիրենք անպայման ուշադիր ըլլալ, մանաւանդ Գահիրէի պէս կլիմայ ունեցող քաղաքի մը մէջ ապրելու պարագային: Ապա դասախօսուին իր

պատրաստած դէմքի յատուկ մածուկ-դիմակները բաժնեց, իւրաքանչիւրին ըստ իր մորթին համեմատ:

Կարիքի Խաչի տիկինները մտածած էին փոքրիկ կրօքասեղներով պատուել տնօրէնուհիներն ու ուսուցչուհիները, ինչ որ բոլորին համար գնահատանքի հաճելի կեցուածք մըն էր:

Պաշտօնական բաժինէն ետք ներկաները ուրախ զրոյցով տարուեցան, վայելելով կազմակերպող տիկիններուն հաճելի հիւրասիրութիւնը:

Իրապէս գնահատելի ծեռնարկ մը, որ վեր կը հանէ մեր կեանքին մէջ էական դեր ունեցող ուսուցչուհիներուն նուիրումը եւ գնահատանքի խօսք կ'ըսէ անոնց:

«Միջինք» եւ «Զատկուան Պազար» Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ մէջ

Ուրբաթ, 29 Մարտ 2019-ի կէսօրէ ետք ժամը 1-էն սկսեալ, Գահիրէի ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ անդամներէն ու համակիրներէն շատեր եկած էին ակումբ, միասնաբար տօնելու Մեծ Պահքին կէսը նշող «Միջինք»ը:

Տիկնանց Յանձնախումբի անդամուհիներուն եւ ակումբի խոհարարին կողմէ պատրաստուած աղցաններն ու պահքի ուտելիքները համեղ էին ու այլազան:

Ժամանցի սիրոյն, ճաշէն ետք, Bingo խաղացուեցաւ և օրուան բախտաւոր անձերը պարգէններ ստացան:

Կիրակի, 14 Ապրիլ 2019-ին, Ծաղկազարդի օրը, ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ մէջ կազմակերպուած էր Զատկուան աւանդական պազարը, որուն յաջորդեց ճաշի սպասարկութիւն:

Պազարին բացումէն շատ առաջ, մեծ թիւով ներկաներ հետաքրքրութեամբ կը մօտենային սեղաններուն, հարցեր կու տային Տիկնանց Յանձնախումբի անդամուհիներուն ապրանքներուն մասին, ըստ այնմ ուղղուելու դէպի հոն բացումէն ետք:

Օրուան նախագահուի Տիկին Նանոր Աբիկեան հազիւ թէ պազարը բացուած

յայտարարեց, ժապաւէնին ետին կանգնած անհամբեր ներկաները խուժեցին դէպի պէս-պէս ուտեստներով բեռնաւորուած սեղանները ու պարպեցին զանոնք մի քանի ժամուան ընթացքին:

^a

Փոքրիկ սեղանն ալ, որ տրամադրուած էր Զատկական զարդարանքներու եւ ծածկոցներու, մեծապէս գնահատուեցաւ ներկաներուն կողմէ:

Ճաշի սպասարկութիւնը կատարուեցաւ բաւական կանոնաւոր եւ արագ. աւելի քան 230 հոգի ճաշեցին ակումբին դալարագեղ պարտէզին մէջ, մեծ հովանոցներու շուրջին տակ: Օդը գարնանային էր ու արեւոտ եւ ներկաները մինչեւ ուշ երեկոյ հաճելի օր մը անցուցին միասին:

Վարձքը կատար ՀՄԸՄ ՆՈՒՊԱՐԻ Տիկնանց Յանձնախումբի անդամուհիներուն, նաեւ անոնց կողքին օժանդակ տիկիններուն, այս երկու յաջող ձեռնարկներուն համար:

Սօսիներեպեան-Յակոբեան

«ԶԱՆԳԵԶՈՒՐ»Ի ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ՓԱՌԱՀԵՂ ԵԼՈՅԹԸ

Ամեակները, հաւաքակա-
նութիւններու կեանքին մէջ
տօնախմբութիւններու առիթ
ըլլալու կողքին, են մանաւանդ
անոնց յարատեւութեան եւ
կենսաձեւին հաստատումը,
փաստելով տարիներու եւ
տասնամեակներու երկայնքին
դժուարութիւններ յաղթահա-
րած ըլլալու հաւաքական
կամքը:

Ասոնց կողքին, երբ ամեակը
խումբի մը կը վերաբերի, կը
հաստատէ նաեւ սերնդափո-
խութեան այնքան կարեւոր իրողութիւնը,
մանաւանդ մեր՝ սփիւռքահայերուս կե-
անքին մէջ:

Եգիպտահայոց համար երկու գլխաւոր
ասպարէզներու մէջ է մանաւանդ, որ
սերնդափոխութիւնը գրեթէ անխափան
կ'ընթանայ՝ պասքէթի խումբերուն եւ «-
Զանգեզուր» պարախումբին:

Հաւաքական կամքի դրսեւորումի գե-
ղեցիկ առիթ մըն էր Գահիրէի Կոկանեան
Սրահի «Զանգեզուր» պարախումբի յիս-
նամեակին փառահեղ ելոյթը, որ տեղի
ունեցաւ 12 Ապրիլ 2019-ի երեկոյեան, New
Generation դպրոցի սրահէն ներս, ներկա-
յութեամբ Գերշ. Տ. Աշոտ Եպս. Մնացա-

կանեան, բարեջան առաջնորդ
Եգիպտոսի հայոց թեմին, ՀՀ
Եգիպտոսի նորանշանակ դես-
պան ՆԳ Կարէն Գրիգորեանի,
Թեմական եւ Քաղաքական
Ժողովներու եւ այլ միութիւն-
ներու ատենապետներուն եւ
խումներամ ու խայտաբղէտ
բազմութեան մը, որուն խան-
դավառութիւնը ելոյթին առա-
ջին իսկ պահէն անզսպելի էր:

Անկախ ներկայացուած յայ-
տագրէն, որ մեծ խնամքով
պատրաստուած էր արհեստա-

վարժ պարուսոյց էլէն Մարտիրոսեանի
կողմէ, անկախ հագուստներուն ճոխու-
թենէն, որ արդիւնքն էր Կոկանեան Սրա-
հի տիկիներուն նուիրեալ աշխատան-
քին, յիսնամեակին ելոյթը կը յատկանշու-
էր մանաւանդ մանկական եւ պատանե-
կան խումբերուն ելոյթներով, որոնք վա-
ղուան զանգեզուրականները պիտի ըլ-
լան անկասկած, հեզասահ ընթացք մը ա-
պահովելով սերնդափոխութեան, որմէ կը
տառապին սփիւռքի բազմաթիւ գաղութ-
ներ:

Պէտք է նշել նաեւ մասնակցութիւնը Ա-
ղեքսանդրիոյ Տիգրան Երկաթ ակումբի «-
Զանգեզուր» պարախումբին, որ երկար

ամիսներ փորձերով մարզուել է տք, քանի մը պարերով մասնակցեցաւ երեկոյին, Ադեքսանդրիայէն եկած հոծ թիւով հանդիսատեսներուն եւս մեծ ուրախութիւն պարգեւելով:

Հակառակ եգիպտահայութեան նուազած թիւին, բեմը խճողուած էր. հարիւր պարողներու ներկայութիւնը իրապէ՛ս պահ մը կը զարմացնէ՝ բայց ուրկէ՞ այսքան պարողներ, երբ գաղութին թիւը անհամեմատօրէն նուազած է:

Երեկոն իր գագաթնակէտին հասաւ, երբ աւարտին բեմ հրաւիրուեցան նախկին զանգեզուրականները, որոնցմէ շատերուն զաւակները այսօր մաս կը կազմեն պարախումբին. իսկապէս յուզիչ էր տեսնել մայրեր կամ հայրեր եւ զաւակներ կողք-կողքի բեմին վրայ, ոչ միայն յուշերու տարափին տակ, այլ նաեւ վաղուան տեսլականով գինովցած:

Կոկանեան Սրահի վարչութիւնը իր գնահատանքը արտայայտեց բոլոր անոնց, որոնք անցնող յիսուն տարիներուն դեր ունեցած են «Զանգեզուր»ի յաջողութեան մէջ եւ աշխատանք տարած անոր համար: Յիշուեցան բոլոր պարուսոյցները, որոնք բոլորը, բացի վերջին եւ վերջընթեր պարուսոյց տիկիներէն, բացակայ էին: Գնահատանքի արժանացան

նաեւ վերջին տասը տարիներուն պարախումբին անընդհատ մաս կազմած չորս երիտասարդ-երիտասարդուհիներ՝ Վարդան Թերզիպաշեան, Ռուբէն Սաատ, Տէփոյեան եւ Թամար Սապրի: Յատուկ շնորհաւորութեան եւ պարգեւի արժանացան տիկիներ Սիւզան Գարգուր՝ վերջընթեր պարուսոյցը եւ Էլէն Մարտիրոսեան՝ ներկայի պարուսոյցը: Մասնաւոր գնահատանքի արժանացաւ տիկին Զապէլ Տեփոյեան, որ գործադրողը եղած է միշտ պարախումբի զգեստներուն:

Այս պարգեւները յանձնելու համար բեմին վրայ էին Կոկանեան Սրահի ցկեանս նախագահ տիար Կարպիս Եազընեան, ատենապետ տորթ. Գէորգ Երզնկացեան եւ Կոկանեան Սրահի յանձնախումբին բոլոր անդամները:

«Զանգեզուր»ի յիսնամեակին առիթով պատրաստուած գրքոյկը ելոյթէն ետք նուիրուեցաւ նախկին զանգեզուրականներուն, իսկ անոնք, որոնք կ'ուզեն պիտի ուզէին ունենալ, յայտարարուեցաւ որ կրնան Կոկանեան Սրահէն ստանալ:

Յատկանշական յիսնամեակ մը, որուն առթած խանդավառութիւնը դեռ երկար պիտի թռթռացնէ եգիպտահայոց հոգին եւ մնայ անոնց յիշողութեան մէջ:

«ԳԱՂՏՆԻ ԱԶԳ ՄԸ. ԹԱՔՈՒՆ ՀԱՅԵՐ ԹՈՒՐԹԻՈՅ ՏԱՐԱԾՔԻՆ»

Կարելոր է բնաւ չարժարժուած նիւթ մը, որ վերջերս ոչ միայն հայերուն, այլ նաեւ միջազգային հանրութեան ուշադրութեան կեդրոնը դարձած է հրատարակուած գիրքերով եւ տեսերիզներով, որոնց թիւը թէեւ մեծ չէ, բայց բնաւ չարժարժուած նիւթի մը համար երբեք արհամարհելի չէ:

Հրատարակուած գիրքերու փոքր թիւին կը պատկանի Աւետիս Հաճեանի «Գաղտնի Ազգ մը. Թաքուն Հայեր Թուրքիոյ տարածքին» խորագիրը կրող գիրքը, «Secret Nation: The Hidden Armenians of Turkey», որուն ներկայացումին համար Վենետիկէն յատկապէս հրաւիրուած էր հեղինակը՝ Աւետիս Հաճեան, որ դասախօսութեամբ մը ելոյթ ունեցաւ 24 Ապրիլ 2019-ի երեկոյեան, Պըլըքտանեան սրահէն ներս:

Երեկոյին ներկայ էին Գերշ. Տ. Աշոտ Եպս. Մնացականեան, բարեջան առաջնորդ Եգիպտոսի հայոց թեմին, Արհիպատիւ Տ. Գրիգոր Օգոստինոս Եպս. Գուսան, վիճակաւոր Եգիպտոսի հայ կաթողիկէ համայնքին, Ն.Գ. Կարէն Գրիգորեան ՀՀ Եգիպտոսի նորանշանակ դեսպանը, միութիւններու ատենապետերն ու հետաքրքիր հասարակութիւն մը:

Բարի գալուստի եւ բացման խօսքով հանդէս եկաւ ՀԲԸՄԻ Գահիրէի մասնաճիւղի ատենապետ տոքթ. Վիգէն Ճիգմէճեան, որ նաեւ ծանօթացուց յարգելի հեղինակը:

Աւետիս Հաճեան ծնած է Հալէպ 1968-ին եւ կանուխ տարիքէն Արժանթին հաստատուած է ընտանիքին հետ: Պուէնոս Այրէսի Խրիմեան Ազգային Վարժարանը աւարտելէ վերջ, լրագրութիւն ուսանած է քաղաքին «Սալվատոր» Համալսարանին մէջ (Universidad del Salvador), ապա Միջազգային Յարաբերութիւններ ուսանած է Գէյմպրիճի Համալսարանը, տի-րանալով մագիստրո-

սի տիտղոսին: Խմբագրի պաշտօն վարած է Պուէնոս Այրէսի La Prensa օրաթերթին մէջ, ապա oomberg News եւ The Wall Street Journal Աթլանթայի եւ Նիւ Եորքի մէջ (Միացեալ Նահանգներ), ուր բնակած է 16 տարի: Աշխատակցած է նաեւ Los Angeles Times, Le Monde Diplomatique եւ ուրիշ թերթերու, եւ իբրեւ թղթակից շրջած է Խորհրդային Միութիւն, Արեւելեան Եւրոպա, Կովկաս, ինչպէս նաեւ Թուրքիա: «Բագին» եւ «Բագմավէպ» գրական հանդէսներու խմբագրական կազմի անդամ է: Արեւմտեան Հայաստանի ու Կիլիկիոյ թաքուն հայերու մասին իր հեղինակութիւնը՝ tion: The Hidden Armenians of Turkey» լոյս տեսած է 2018-ին Լոնտոնի եւ Նիւ Եորքի մէջ միաժամանակ: Հաճեան կ'ապրի Վենետիկ:

Այս ձեռնարկը արդիւնքն էր միացեալ ճիգերուն ՀԲԸՄիութեան եւ ԱՄՆի Մէսէջուէց Նահանգի NAASR հիմնարկին (National Association for Armenian Studies and Research), որ վաթսուն տարիներէ ի վեր կը գործէ եւ կը քաջալերէ հայ եւ ոչ հայ մտաւորականներ, աշխարհին ներկայացնելու համար հայ դատը:

Ա. Հաճեան երկու տարի ապրած է Թուրքիոյ տարածքին, իր գիրքին համար ուսումնասիրութիւններ կատարելու եւ հանդիպելու համար թաքուն հայերու

հետ, որոնց մեծամասնությունը, հաւանաբար վախէ մղուած, չի խոստովանիր իր հայկական ծագումը, իսկ շատ փոքր մաս մը ոչ միայն ընդունած է, այլ բացայայտօրէն վերադարձած է իր արմատներուն, հայ եկեղեցւոյ ծէսով մկրտուելով նաեւ:

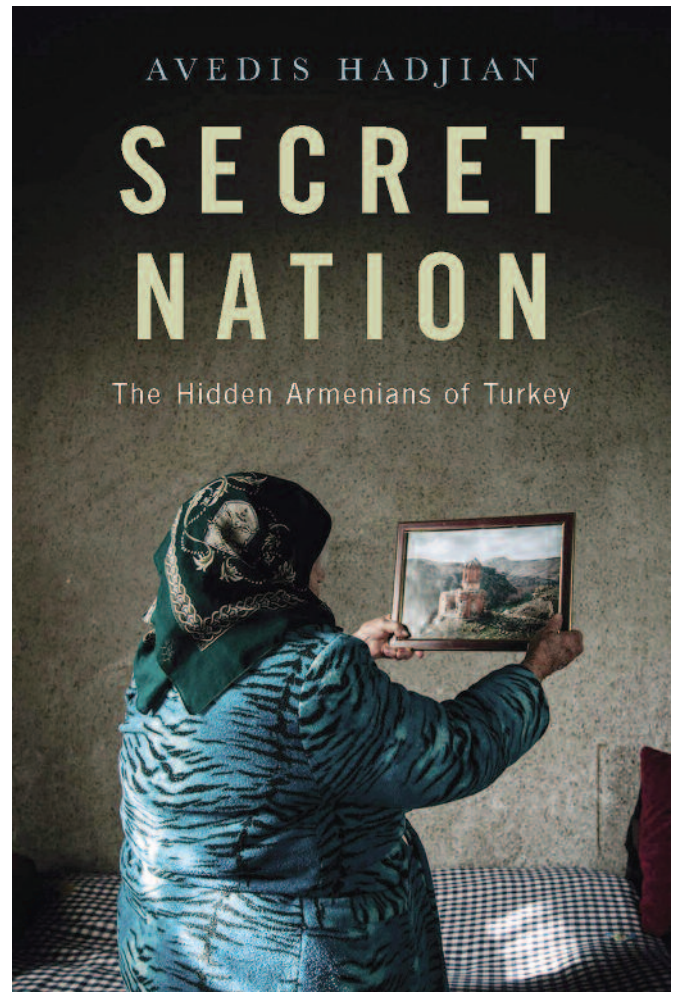
Յարգելի դասախօսը «ամէն պատմութիւն մանկութենէն կը սկսի» խօսքով սկսաւ եւ պատմեց յուշ մը, որ անմիջականօրէն կապուած է իր գիրքին հետ. տակաւին պատանի, Պուէնոս Այրէսի Առաջնորդ Գրիգորիս Արք. Բունիաթեանէն կ'իմանայ Սասնոյ մէջ տակաւին գոյութիւն ունեցող հայկական գիւղերուն մասին, ապա երկու տարի անց պատահաբար կը կարդայ համշէնահայութեան մասին ֆրանսերէն փոքր գիրք մը եւ կ'որոշէ՝ «Ատոնց մասին օր մը գիրք մը պիտի գրեմ»:

Լուսանկարներու ցուցադրութեամբ դասախօսը մանրամասնօրէն պատմեց Սասունի, Մուշի, Էրզրում-Կարինի, Խարբերդի, Տէրսիմի եւ Կիլիկիոյ շրջաններուն հանդիպած թաքուն հայերուն մասին, յաճախ յուզիչ դրուագներով համեմելով իր խօսքը:

Պէտք է նշել, որ համշէներէնի իր իմացութիւնը իրապէ՛ս գտակար եղած է իրեն այս թափառումներուն ընթացքին, զինք անմիջականօրէն կապելով տեղացիներուն հետ:

Հետաքրքրական նորութիւններ կային իր խօսքին մէջ, որոնցմէ մէկը համշէներէնին – գոնէ մէկ թէ երկու գիւղի մէջ խօսուած բարբառին – շատ մօտ ըլլալն է գրաբարին եւ ընդհանրապէս հայերէնին, առանց օտարամուտ բառերու, երբեմն ամբողջական, թէեւ կարճ հայերէն նախադասութիւններով:

Երկրորդ նորութիւնը հայ փոշաներուն գոյութիւնն էր, որոնցմէ մէկուն DNA-ի քննութիւնը զինք անառարկելիօրէն կապած է Գաբրիէլ Նորատունկեանի գերդաստանին: Հայ փոշաները, ըստ դասախօսին, եղած են Խարբերդի Ակն գիւղէն, ուրկէ հասեր են Սեւ ծովի ափերը եւ ուր կ'ապրին այսօր:

Շատ հետաքրքրական դրուագներ կային իր խօսքին մէջ, որոնցմէ ամենէն յուզիչը թերեւս երկու թաքուն հայերու՝ Պայծառի եւ Սարգիսի մասին էր. Պայծառի երազը եղած է հայկական ծէսով պսակուիլ – թէեւ վաղուց պսակուած է Սարգիսի հետ – երազ մը, որ իր մահէն միայն մէկ տարի առաջ իրականացեր է, երբ առիթ ունեցեր է իր կէտդարեայ ամուսնութիւնը վերանորոգել հայկական եկեղեցական ծէսով, որմէ տարի մը ետք, արդէն խոր ծերութեան մէջ կնքեր է իր մահկանացուն:

Դասախօսութենէն ետք ներկաները իրենց հարցումներով լուսաբանութիւններ խնդրեցին դասախօսէն, որ մանրամասնօրէն պատասխանեց անոնց:

Զրոյցը շարունակուեցաւ գինիով եւ աղանդերով համեմուած մթնոլորտի մը մէջ:

ՀԱՄԱՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐՈՒՆ ԸՆԴԱՌԱՋ

Տիար Պերճ Հալաճեանի հետ

Այս տարի եւս եգիպտահայութիւնը մեծ թիւով կը մասնակցի Հայաստանի մէջ Օգոստոս ամսուն կայանալիք Համահայկական եօթներորդ խաղերուն:

Եգիպտահայ խումբերուն կը միանայ տիար Պերճ Հալաճեան, որ հիմնադիրներէն մէկն է Համահայկական խաղերուն եւ որուն հետ այս առնչութեամբ շատ հետաքրքրական գրոյց մը ունեցանք:

Տեղեկատու – Ուրախ եմ, որ չմերժեցիք գրոյցի մեր առաջարկը. նկատի առնելով, որ դուք մէկն էք այս խաղերուն հիմնադիր անդամներէն, կը խնդրենք, որ նախ անոնց պատմականը ընէք՝ որո՞նք ծրագրած են եւ ինչպէ՞ս սկսած են համահայկական այս խաղերը:

Պերճ Հալաճեան – Սկսելէ առաջ ըսեմ, որ այս տարի՝ 2019-ին, Համահայկական Խաղերուն քսանամեակն է. ասիկա կ'ըսեմ մեծ ուրախութեամբ: Գալով սկիզբին՝ այս խաղերուն յղացումը ունեցած է Սովետական Հայաստանի օրէնէն իսկ, Աշոտ Մելիք Շահնազարեան, որ Զամպիայի դեսպանն էր, դիւանագետ եւ հեռատես անձ մը, քանի մը մարզական գիրքերու հեղինակ: Պարոն Շահնազարեան տեսած է որ Հայաստանի մարտիկները կապ չունին Սփիւռքի մարզիկներուն եւ մարզաշխարհին հետ. մտածեր է ձեւ մը գտնել, որ Սփիւռքի մէջ ապրող մարզիկները կարենան հաղորդակցիլ Հայաստանի մարզիկներուն հետ: Ասկէ ելլելով, 1997-ին սկսած է շրջիլ տարբեր երկիրներ, ուր հայեր կ'ապրին, ինչպէս Ֆրանսա եւ Մոնթրէալ: Այս շրջանին է, որ գրած է սեւագրութիւնը ոչ-հասութեան կազմակերպութեան մը ընդհանուր ծրագրին: Այդ ծրագրին հիման վրայ սկսաւ տարբեր գաղութներու մէջ տարածել

համահայկական մարզական խաղերու գաղափարը, տեսնել թէ ո՞ր երկրէն կարելի է մարզիկներ հրաւիրել: Եկաւ նաեւ Եգիպտոս, գիտնալով որ հոս կ'ապրի պարոն Վարդ Ալեքսանեանը, etalex metal-ը, որ կրնար օգտակար ըլլալ բաժակներու եւ մետալներու հարցով: Այդ շրջանին եւս Եգիպտոսի հաւաքականին մէջ բարձր ցատկի ախոյեան էի եւ **ռէկորդ**ակիր, երկրին մակարդակով. պարոն Մելիք Շահնազարեան լսած էր

այդ մասին: Այն օրերու Թեմական Ժողովի ատենապետ տիար Անդրանիկ Մեսրոպեանի տունը հանդիպում մը ունեցանք եւ խօսեցանք յառաջիկայի ծրագիրներուն մասին: Յետոյ ես անդամ դարձայ հիմնադիր խումբին, ուր կային Գանատայէն Հրաչ Տէր Սարգիսեան, Հրանդ Պարտաքճեան (այսօր երկուքն ալ մահացած են), Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն Ալպէրթ Պոյաճեան, որ մինչեւ հիմա մեր հետ է, Իշխան Զաքարեան, որ այսօր Համահայկական Խաղերուն նախագահն է, Պէյրութէն՝ տիար Հայկազեան, որ կոբամարտի ախոյեան էր ... եւ այսպէս խումբ մը մարդոցմով տեղի ունեցաւ առաջին ժողովը Հայաստանի մէջ: Քաղաքներու հիման վրայ սկսաւ աշխատանքը եւ 1999-ին տեղի ունեցան առաջին խաղերը, Սփիւռքի տարբեր քաղաք-

ներէն հասած 630 մարզիկներով: Սկիզբը որոշուած էր5 որ խաղերը երկու տարին անգամ մը տեղի ունենան, յետոյ սակայն տեսանք, որ գաղութներուն նիւթական վիճակը չի ներեր եւ կարելի չէ երկու տարին անգամ մը այսքան մեծ գումար յատկացնել: Համահայկական Խաղերու երրորդ հանդիպումէն ետք որոշուեցաւ, որ խաղերը չորս տարին անգամ մը տեղի ունենան, բայց այնպէս, որ Ողումպիական խաղերուն չխաչաձեւեն: Այդպէսով խաղերը տեղի ունեցան 1999-ին, 2001-ին, 2004-ին, յետոյ չորս տարին անգամ մը, իսկ 6-րդը տեղի ունեցաւ Յեղասպանութեան հարիւր ամեակին՝ 2015-ին: Անշուշտ այս ընթացքին մարզիկներուն թիւն ալ յաւելում կրեց եւ հասաւ 6320 մարզիկի վերջին՝ 2015-ի խաղերուն: Նոր քաղաքներ սկսան մասնակցիլ այս խաղերուն, Թուրքիան մեծ խումբով մասնակցեցաւ թէ՛ հինգերորդ, թէ՛ վեցերորդ խաղերուն: Ներառած էինք արդէն Իսթամպուլը ասկէ առաջ: Տիգրանակերտ գացինք խումբով, անշուշտ ոչ ամբողջ խումբով, այլ միայն անոնք, որոնք կրցան գալ:

Համահայկականի խումբը, որուն մենք Կոմիտէ կ'ըսենք, 21 անձերէ կը բաղկանայ, իսկ երեք անձեր ալ Ստուգիչ Յանձնախումբը կը կազմեն, հաշիւները պահելու համար: Այս խումբէն ուր հոգի Պատմական Հայաստան գացինք եւ հոն, Տիգրանակերտի քաղաքապետն ու փոխ-քաղաքապետը, որուն մայրը հայ եղած է, մեզ շատ լաւ ընդունեցին եւ մասնակցեցան նաեւ 6-րդ խաղերուն եւ մեծ խումբեր բերին: Պարսկաստանի մասին պիտի չխօսիմ, անոնք առաջին խաղերէն իսկ կը մասնակցին, ինչպէս նաեւ Դաշնակցային Ռուսիան, ուրկէ մեծ թիւով մարզիկներ կու գան միշտ:

Ըսեմ նաեւ, որ ես Եգիպտոսն ու Յունաստանը կը ներկայացնեմ միաժամանակ, որովհետեւ նախ որ Յունաստանը յարմար մէկը չունէր եւ յետոյ, այդ օրերուն երկիրը տնտեսական ծանր կացութեան մէջ էր, հետեւաբար Համահայկականի մեր նախագահին հետ կրցանք ձեւը գտնել՝ ոչ սուղ պանդոկներ եւ այլ դիւրութիւններ տրամադրելով Յունաստանի

խումբին եւ 40-է աւելի մարզիկ-մարզիկուհիներ մասնակցեցան խաղերուն:

Տ. Ուրեմն դուք կը շարունակէ՞ք ներկայացնել Եգիպտոսն ու Յունաստանը միաժամանակ:

Պ. Հ. Այո՛, կը շարունակեմ այդ երկու երկիրները ներկայացնել:

Տ. Ի՞նչ բանն էր որ մղեց Կոմիտէն մտածելու Արցախի եւ խաղերուն բացումը հոն ընելու մասին:

Պ. Հ. Ժողովականները մեծամասնութեամբ որոշեցին ատիկա, որպէս ձեւ մը Արցախին օգնելու, զայն ներառնելու եւ Սփիւռքի եւ Հայաստանի հետ աւելի սերտ յարաբերութիւններու առիթ տալու համար: Երկու տարի առաջ արդէն որոշում առնուած էր, որ Համահայկական 7-րդ խաղերուն բացումն ու առաջին մրցումները Արցախ, Ստեփանակերտի մէջ ըլլան: Բարեբախտաբար նուիրատու մը ունեցանք՝ ԱՄՆէն Ալպէր Պօյաճեան, որ մէկ միլիոն տոլար նուիրեց Ստեփանակերտի խաղաղաշտերուն նորոգութեանց համար, որովհետեւ դաշտերը ահաւոր վիճակի մէջ էին:

Տ. Մինչ այդ՝ Արցախէն խումբեր չէին մասնակցեր այս խաղերուն:

Պ. Հ. Անշուշտ կը մասնակցէին տարբեր քաղաքներով՝ Ստեփանակերտ եւ Շուշի:

Տ. Եգիպտոսը ո՞ր թուականէն սկսած է մասնակցիլ Համահայկական Խաղերուն:

Պ. Հ. Եգիպտոսի գաղութը խաղերուն հիմնադրութեան առաջին օրէն իսկ մասնակցած է, թէեւ փոքր խումբերով: Այս տարուան մասնակցներուն թիւը բացառաբար շատ մեծ է՝ 120 խաղացող պիտի մասնակցի, երեք քաղաքներու անունով՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ եւ Հելիոպոլիս:

Տ. Ի՞նչ մարզաձեւերով պիտի մասնակցին:

Պ. Հ. Ընդհանուր մարզաձեւերը 17 են, Եգիպտոսը կը մասնակցի հինգ մարզաձեւերով՝ պասքէթ, աղջիկներու եւ տղոց խումբերով, ֆութ-սալ, փինկ-փոնկ, ճատրակ եւ լող (մէկ մասնակցող):

Տ. Խումբերուն մակարդակը ինչպէ՞ս է

ընդհանրապես, այլ խօսքով՝ յոյսեր կա՞ն մետալներ շահելու:

Պ. Հ. համահայկական 5-րդ խաղերուն ստացանք «Տիպար Խումբ»ի բաժակը, իսկ 6-րդ խաղերուն պասքէթ-պոլի տղոց խումբը 5-րդ տեղը գրաւեց եւ Աղեքսանդրիոյ մեր մարզիկուհիներէն մէկը՝ Մէրի Յարութիւնեան գեղեցկութեան մրցումին երկրորդ տեղը գրաւեց: Այս մրցումը ամէն տարի կ'ընենք եւ անոր դատական կազմին մէջ ես ալ կամ ...

Տ. Այս տարուան խաղերը ճիշդ ո՞ր թուականներուն պիտի ըլլան:

Պ. Հ. Օգոստոս 5-ին խումբերը Ստեփանակերտ պիտի հաւաքուին, ամսուն 6-ին բացման արարողութիւնը պիտի ըլլայ, 7-ին եւ 8-ին որոշ խաղերու մրցումները տեղի պիտի ունենան: Մայիս 27-ին մենք ընդհանուր ժողով ունինք Հայաստանի մէջ, իրար դէմ մրցող խումբերուն ցանկը պատրաստելու համար: Ասիկա վիճակով կ'որոշուի եւ ըստ նախորդ խաղերու մրցանակակիրներուն. կը կարծեմ թէ այս տարի մինչեւ 20 խումբեր պիտի ունենանք կարգ մը մարզաձեւերու մէջ մրցող:

Յետոյ – շարունակելու համար խաղերուն ժամանակացոյցը – ամսուն 8-ին բոլոր խումբերը Երեւան պիտի վերադառնան: Երթալը Սեւանի նոր ճանապարհով պիտի ըլլայ եւ Տաթևի վանք պիտի այցե-

լենք, վերադարձը՝ Արարատեան դաշտէն, Նորավանքի այցելութեամբ, ուր խորովածի հիւրասիրութիւն պիտի ըլլայ մարզիկներուն: Ամսուն իննէն պիտի սկսին մրցումները Երեւանի մէջ: Փակումը պիտի ըլլայ ամսուն 16-ին, Երեւանի մէջ:

Կ'ուզեմ անպայման նշել այստեղ, որ մասնակցող մարզիկները պէ՛տք է հայ ըլլան կամ երկու ծնողներով, կամ գոնէ ծնողներէն մէկով. ասիկա մասնակցութեան պայմանն է: Ես այս հարցը ստուգողներէն մէկն եմ. պատահած է ասկէ առաջ, որ մասնակցողներէն մէկ-երկուքը հայ չեն եղած:

Նշեմ նաեւ, որ եգիպտահայ պարոն Վարդ Ալեքսանեան ինք եղած է միշտ բոլոր մետալներն ու բաժակները հայթայթողը, ինչպէս նաեւ այս տարի: Միասին պիտի մասնակցինք Մայիսի ժողովին:

Կ'ուզեմ անպայման յիշել՝ պատահած է որ այս խաղերուն ընթացքին երիտասարդ-երիտասարդուհիներ ծանօթացեր են իրարու եւ յետոյ՝ պսակուեր հայրենիքի մէջ ու մենք բոլորս մասնակցեր ենք իրենց հարսանեկան ուրախութեան:

Իսկ Կոմիտէի անդամները, որոնք աշխարհի չորս կողմերէն կուգան, այնքան մտերմացած են, որ դարձեր են մէկ ընտանիքի նման:

Տ. Կրնա՞ք ըսել, թէ ուրկէ կու գայ նիւթական ապահովութիւնը այս խաղերուն:

Պ. Հ. Մէկ մասը Հայաստանի պետութիւնը իր վրայ վերցուցած է, միւսը՝ Սփիւռքի նուիրատուներէն: Ըսեմ նաեւ, որ մենք Հայաստանի մէջ գրանցուած ոչ-շահութաբեր կազմակերպութիւն ենք, ունինք մեր **ԼՕԿՕՆ** եւ անշուշտ նշանաբանը՝ «Միասնութիւն **սփորթի** միջոցով»:

Տ. Շատ շնորհակալ ենք այս հետաքրքրական զրոյցին համար, որ այնքան լոյս սփռեց Համահայկական Խաղերուն վրայ:

Զրոյցը վարեց՝ Մ.Ե.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՓՐԷՄԻԵՐԱ ՄԸ Երաժիշտ Հրանդ Մինաս Քելիշեանի հետ

Ապրիլի 12-ին Օմանի մայրաքաղաք Մասքաթի Սուլթանական օփերայի տան դահլիճին մեջ, առաջին անգամ ըլլալով եւ մեծ յաջողութեամբ կատարուեցաւ եգիպտահայ երաժիշտ-յորինոդ Հրանդ Մինաս Քելիշեանի մանկապատանեկան պալէն՝ «Օղակուած Աղանին», ներկաներուն ջերմ ընդունելութեան արժանանալով:

Այս առիթով հանդիպում մը ունեցանք երաժիշտ Հրանդ Մ. Քելիշեանի հետ, որ մանրամասնօրէն խօսեցաւ մեզի իր այս վերջին աշխատանքին եւ Օմանի ելոյթին մասին:

Տեղեկատու - Ուրկէ՞ ունեցաք այս աշխատանքին գաղափարը, որուն նիւթը նշանաւոր «Քալիլա ուա Տումնա» գիրքէն է: Այլ խօսքով՝ ինչպէ՞ս մտածեցիք այս դրուագը պալէի վերածել:

Հրանդ Մ. Քելիշեան - Ըսեմ որ ես մանկուց պալէի սիրահար էի: Երբ պատանի էի, եգիպտոս այցելեց միջազգային մեծ վարկ ունեցող Սովետական Պոլշոյ պալէի խումբը. Ապտ էլ Նասէրի տարիներուն էր, 60-ականներուն սկիզբը. հազիւ 13-14 տարեկան էի եւ ատիկա մեծ, ցնցող դէպք մըն էր: Խումբը ներկայացուց Կարապի Լիճը, որ մեծ ազդեցութիւն ձգեց վրաս: Ընդհանրապէս ես դաշնամուրային գործեր յորինած եմ, հարիւրէ աւելի դաշնամուրային գործեր ունիմ, որոնցմէ մէկն ալ՝ տոնաթ թիւ 26-ը, 2016 թուականին տիկ. Մարուշ Երամեանին ծօնած եմ: Կ'ուզէի հանրութեան մատչելի եւ ժողովուրդին համար հաճելի բան մը յորինել, որովհետեւ դաշնամուրային գործերը այնքան մատչելի չեն, որքան պալէն, իսկ օփերան բնաւ մատչելի չէ, որովհետեւ այնտեղ լեզուական պատուար կայ, մինչ պալէն, պարը բոլորին մատչելի է: Ես օփերայէն շատ հեռու եմ եւ բնաւ օփերա գրած չեմ: Երբ Հայաստան էի, մտածեր էի «Հազար

Լուսանկարը՝
Վիգէն Վարժապետեանի

ու Մի Գիշերներ»-էն առնուած պալէ մը գրել. միաժամանակ կ'ուզէի մանկա-պատանեկան պալէ մը գրել նաեւ: Այդ տարիներուն առաջինին, այսինքն՝ «Հազար ու Մի Գիշերներ»-էն առնուած «Անիս էլ Կալիս»-ին վրայ աշխատեցայ. գեղեցիկ ստրկուհիի մը՝ Անիս էլ Կալիսի պատմութիւնն է. այդ աշխատանքս 2002 թուականին ամբողջացաւ. Գահիրէի օփերան կ'ուզէր բեմադրել, բայց երբ տեսան թէ ո'րքան ծախսի կը կարօտի, ետ կեցան, որով-

հետեւ նաեւ իրենց ուժերէն վեր էր նման պալէի մը բեմադրութիւնը: Ըսեմ նաեւ, որ արաբական աշխարհին մեջ պալէի մը փրէմիէրան չէ եղած. միակը Այտա օփերան եղած է, 1871-ին. անկէ անդին՝ ո'չ մէկ պալէ բեմադրուած է: Իսկ երկրորդ պալէն ա'յս է՝ հնդկական ծագում ունեցող առակագիրքէն՝ «Քալիլա ուա Տումնա»-էն առնուած, զոր Իպն էլ Մուքաֆֆա արաբերէնի թագմանած է: Գիրքին իւրաքանչիւր առակը խրատական մը ունի. ա'յս պատմուածքը բարեկամութեան մասին է, թէ ինչպէս բարեկամութեան միջոցով մարդիկ կրնան յաղթահարել կեանքի դժուարութիւններուն եւ թէ բարեկամութիւնը կեանքի գլխաւոր արժէքներէն մէկն է: Երբ կարդացի այս առակը, անմիջապէս զգացի որ շատ յարմար նիւթ է

մանկապատանեկան պալէի վերածելու եւ սկսայ աշխատիլ, ոչ միակտուր ձեռով, այլ երբեմն-երբեմն, որովհետեւ դաշնամուրային գործերու վրայ աւելի կ'աշխատէի: 2007 թուականէն ՀԲԸՄիութեան հետ ծրագիր մը ունինք՝ դաշնամուրային բոլոր գործերու հրատարակումը: Այս գործին մէջ ինծի աշխատակից է մաէսթրօ Միհրան Ղազէլեանը, որ գրի կ'առնէ իմ յօրինումներս. ես ձեռքով կը գրեմ, ինք կը գրաշարէ համակարգիչով. ինծի համար շատ կարեւոր եւ օգտակար աշխատանք մըն է իր ըրածը: Վերադառնալով այս պալէին, ըսեմ որ առաջին լուրջ քայլը առի 29 Նոյեմբեր 2002-ին. այդ օր, վաղ առաւօտեան արթնցայ մօեղի մը սուր տզզոցէն. քունս խանգարուեցաւ, ելայ նստայ եւ ուզեցի գիտնալ, թէ ինչ նոթայով կը տզզար այդ մօեղը. տեսայ որ **Ֆա տիէզ** էր ձայնը. յետոյ սկսայ գործիքիս վրայ թարթափումներ ընել եւ մէկ-երկու ժամ ետք արդէն նախերգանքը (ouverture) յօրինեցի: Անկէ ետք, ե՛րբ որ մեղեդի մը ծներ միտքիս մէջ, անմիջապէս գրի կ'առնէի. ընդհատաբար: Տարիներ անցան, ես այլ գործերով զբաղեցայ: Յետոյ 2016-ի ամառը միայն սկսայ այս պալէին վրայ լրջօրէն աշխատիլ:

Տ. Ինչպէ՞ս եղաւ բեմադրելու համաձայնութիւնը:

Հ. Ք. Ատենին կապ հաստատած էի դոկտ. Իսամ էլ Մալլահին հետ, եգիպտացի երաժիշտ մը, որուն դոկտորական թէզը Օմանի ֆոլքլորին մասին եղած է եւ որ Մասքաթի Սուլթանական օփերային գլխաւոր խորհրդականն է տարիներէ ի

վեր: 2017-ին երբ Գահիրէ եկաւ, իր հետ հանդիպում մը ունեցայ, լսեց պալէիս երաժշտութիւնը, շատ հաւնեցաւ, նիւթերը հետը տարաւ եւ ի վերջոյ պալէն մտաւ Օմանի Սուլթանական օփերայի տան 2019-ի ծրագրին մէջ: Միւս կողմէ ծանօթացեր էի երիտասարդներու խումբի մը, որուն ղեկավարն է Ահմատ էլ Սայէտ ապու Մուսա եւ որուն աշխատանքը ելոյթներ կազմակերպելն է. այդ խումբն է որ այս պալէին իրագործումը կատարեց: Ահմատ էլ Սայէտ Ապու Մուսայի կինը՝ Սալի Ահմատ ինք էր պարադիրը (choreographer):

Տ. Որքա՞ն է տեւողութիւնը պալէին:

Հ. Ք. Ընդամենը 27 կտորներ են, նախերգանքով միասին, որոնք կը տեւեն 75 վայրկեան: Այս գործին նուագախումբը կը բաղկանայ 22 երաժշտական տարբեր գործիքներէ, որոնք պէտք էր 60 նուագողներով կատարուէին, բայց միայն 39 նուագողներ մասնակցեցան Օմանի ելոյթին:

Տ. Այս բոլորէն ետք ի՞նչ էր օմանցիներուն եւ ընդհանրապէս հանդիսատեսին տպաւորութիւնը այս **փրէմիէրա**էն:

Հ. Ք. Բոլորը անշուշտ գոհ էին, իսկ դոկտ. Իսամ էլ Մալլահ ըսաւ՝ «Դուն եգիպտական մշակոյթին պատիւ բերիր», որովհետեւ նախապէս տխուր փորձառութիւն մը ունեցած են եգիպտական ծախող ելոյթի մը առիթով: Ըսեմ նաեւ, որ երրորդ օրուան համար առաւօտեան ելոյթ մըն ալ նախատեսուած էր դպրոցականներուն, որովհետեւ ինչ որ տեսայ, Օմանի պետութիւնը շատ հոգ կը տանի, որ երեխաները զարգանան նաեւ մշակոյթի եւ արուեստի

մարզին մեջ: Ոչ միայն պալէ եւ օփերա դիտելով, այլ նաեւ հարցումներ ընելով ելոյթներէն ետք, որովհետեւ ինծի ալ տասը հարցումներէ կազմուած հարցարան մը ղրկած էին, որ պատրաստեմ: Դժբախտաբար սակայն նոյն օրը այնպիսի հեղեղային անձրեւներ էին, որ դպրոցները փակուեցան եւ ելոյթը ջնջուեցաւ:

Տ. Գիտենք որ Հրանդ Քէշիշեանը նաեւ նկարիչ է. ըստ ձեզի՝ դուք աւելի նկարի՞չ էք, թէ՞ երաժիշտ:

Հ. Ք. Դժուար է ըսելը, շատ դժուար է ըսելը, որովհետեւ ինծի համար երկուքն ալ բնագրի պէս են:

Տ. Կը կարծէ՞ք որ արուեստի այս երկու ճիւղերը իրարու վրայ կ'ազդեն ձեր գործին մէջ, օրինակ նկարչական պատկերաւոր մտածողութիւն կա՞յ ձեր երաժշտութեան մէջ:

Հ. Ք. Այո այո, որովհետեւ անոնք նոյն բանն են, տարբեր ձեւերով, բովանդակութիւնը նոյնն է, արտայայտելու ձեւը կամ *թէքնիքը* կը տարբերի: Ես երաժշտական գործեր ունիմ, որոնց համապատասխանը ըրած եմ նկարչութեան մէջ, բայց ոչ նոյն ժամանակաշրջանին, այլ ըսենք տասը տարի ետք:

Օրինակ մահուան, սիրոյ կամ կեանքին մասին գործեր նկարչութեանս մէջ ալ կան, երաժշտութեանս մէջ ալ կան, թէեւ անշուշտ երաժշտութիւնը աւելի վերացական է ... Նոյն մետաղադրամին երկու երեսներն են: Անշուշտ երաժշտութիւնը աւելի դժուար է քան նկարչութիւնը, որ ուղղակի կրնաս պաստառին վրայ նկարել, մինչ երաժշտութիւնը աւելի աշխատանքի կը կարօտի:

Տ. Այս գործին առաջին բեմելը ձեր պատկերացուցածին պէ՞ս էր:

Հ. Ք. Շատ կարեւոր հարցում մըն է ասիկա. եղածը առաջին կատարում մըն էր, առաջին փորձառութիւն մը, որ կրնայ թերութիւններ ունենալ. չես գիտեր ինչպէ՞ս պիտի ըլլայ. ասոր ամենէն հանրայայտ օ-

րինակը Չայքովսկիի Կարապի Լիճն է. 1877-ին առաջին բեմելը եղած է եւ չէ յաջողած, տարբեր պատճառներով՝ նկարիչները լաւ չեն եղած, պարադրումը (choreography) լաւ չէր, ղեկավարը արհեստավարժ չէր եւ այլն. 18 տարի ետք, երբ բեմադրուեցաւ արդէն Փըթիփայի՝ պարադրումով. շատ յաջող էր, բայց ... Չայքովսկին արդէն մահացած էր: Գիտէի որ իմ պալէս ալ կրնայ չյաջողիլ, որովհետեւ ձեւով մը *րիսը* է. բայց գոհ էի, 80% ուզածիս պէս էր, մանաւանդ աղանիներուն խումբը՝ տասնեակ մը ճաթոնցի աղջիկներ, որոնք Գերմանիայէն հրաւիրուեցան, մինչ գլխաւոր պարողները Եգիպտոսէն էին:

Տ. Այս պալէն հոս եւս, Գահիրէի օփերային մէջ պիտի ներկայացուի՞:

Հ. Ք. Այո՛, ասիկա իմ պայմանս էր սկիզբէն. եկող եղանակին Գահիրէի մէջ պիտի բեմադրուի, նոյնը կարելի է ներկայացնել Աղեքսանդրիա, Ասուան, Շարմ Էլ Շէյխ, թերեւս նաեւ այլ երկիրներ:

Տ. Յուսամ մենք եւս առիթ կ'ունենանք ներկայ ըլլալու եւ վայելելու ձեր պալէն: Շնորհակալութիւն այս հաճելի զրոյցին եւ լաւագոյն մաղթանքներ գալիք յօրինումներու համար:

Զրոյցը վարեց՝ Մ.Ե.

* Marius Petipa (1818-1910), ֆրանսացի նշանաւոր պալէրինօ, պարադիր եւ մանկավարժ, որուն գործը մեծ ազդեցութիւն ունեցած է այս պարատեսակին ապագայի զարգացման վրայ:

ՈՐԲՈՒՀԻՆԵՐԸ

ՀԲԸՄիութիւնը գաղթականութենէն ետք երկար տարիներ զբաղած է որբերով, ոչ միայն որբահաւաքով, որբերուն կեցութիւնն ու կացավայրը ապահովելով, այլ նաեւ մտածելով անոնց ապագային մասին, ուսումի կամ արհեստներու ճամբով:

Մանչ որբերը պէտք էր 17 տարիքը ամբողջացնելուն հետ դուրս ելլէին որբանոցներէն, իրենց տեղը ուրիշներու տրամադրելու համար: Որբուհիներուն համար պայմանները տարբեր եղած են:

Միութիւնը Եգիպտոսի մէջ ունեցած է որբուհիներու յատուկ երեք կայաններ՝ Գահիրէի որբուհիներու տուն, Շուպրայի որբուհիներու տուն եւ Աղեքսանդրիոյ որբուհիներու կայան:

Եւ որովհետեւ ամէն բան ծայրայեղօրէն կարգ ու կանոնով ընթացած է, որբուհիներուն տունն ալ ունեցած է իրեն յատուկ կանոնագիր մը, 19 կէտերով, ուր կը խօսուի կազմակերպչական եւ վարչական կէտերու, որբուհիներու ընդունելութեան եւ այլ մանրամասնութիւններու մասին:

Առաջին երկու կէտերուն մէջ ըսուած է, թէ Տունը կը գտնուի Եգիպտոսի Շրջանակային Յանձնաժողովի անմիջական հսկողութեան ներքեւ եւ հոն «պիտի պատսպարուին Նիր Իսթ Բըլիյֆի կողմէ Յունաստանէն բերուած եւ ցարդ Ազգային Առաջնորդարանի խնամատարութեան ներքեւ գտնուող որբուհիները, որոնց հոգատարութիւնը ստանձնած է Հ.Բ.Ը.Միութիւնը»:

Ըսուած է նաեւ, որ տունը պիտի ունենայ արհեստանոց մը, ուր պիտի աշխատին եւ արհեստ սորվին որբուհիները:

Գործնականապէս աշխատանքը կը վարէ Տիկնանց Խնամակալութիւնը, որ հաշուետու է Շրջանակային Յանձնաժողովին:

Որբուհիները ընդհանրապէս զբաղած են գուլպայագործութեամբ, ձեռագործութեամբ կամ նման «յարմար» արհեստներով:

րով:

Որբուհիներուն ապագան «ապահովել» պիտի նշանակէր նաեւ յարմար ամուսնութեան մը մէջ տեսնել զիրենք, բան մը, որ այնքան ալ դիւրին չէ անշուշտ:

«Քսան անգլ. Ոսկիի մրցանակ մը հաստատել այն գործաւորին կամ արհեստաւորին, որ որբուհիի մը հետ կ'ամուսնանայ». ասիկա 11-րդ կէտն է «Օգտակար Հաստատութիւններ»ու ցուցակին մէջ, զոր ՀԲԸՄ-ը ունեցած է այն մարդոց համար, որոնք կ'ուզեն օգտակար հանդիսանալ իրենց հայրենակիցներուն, նորաստեղծ ՀԲԸՄիութեան միջոցով:

Բարեբախտաբար այդ շրջանին եղած են մարդիկ, որոնք մտածած են որբանոցներէն խնդրել յարմար թեկնածու մը իրենց համար:

ՀԲԸՄիութեան արխիւները նման նամակներ կը պարունակեն. երիտասարդներ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներէն, Յունաստանէն կամ այլ երկրէ մը, ուր հայեր կ'ապրին, գրած են Միութեան Կեդրոնին, որ այդ օրերուն տակաւին Գահիրէ կը գտնուէր եւ խնդրած իրենց համար յարմար թեկնածուներ, անշուշտ ներկայացնելով իրենց տուեալները եւ նկարագրելով իրենց փափաքները ապագայի կողակիցին առնչութեամբ:

Ընդհանրապէս նման փափաքներ կատարուած են: Երբեմն սակայն տխուր դէպքեր ալ եղած են, ինչպէս օրինակ Հայաստանէն երիտասարդի մը նշանուած Վարդենի Մելգոնեանին պարագան: Վարդենիի նշանածը, երկար ատեն անոր Հայաստան մուտքի արտօնութեան թղթաբանութեամբ զբաղելէ ետք, յանկարծ կ'որոշէ, որ ինք չ'ուզէր ամուսնանալ այս աղջկան հետ:

3 Յուլիս 1931 թուականին Քէլէկեան որբանոցէն ՀԲԸՄի Ատենապետին գրուած նամակ մը հետեւեալը կը յայտնէ.

«Սանուի Վարդենի Մելգոնեանի նշանածը Հայաստանէն կը գրէ մեզի թէ Վար-

դենին այլևս չդրկենք հոն, չուզելով այլևս ամուսնանալ անոր հետ: Խնդիրը դեռ չի մացուցինք աղջկան, որուն, ինչպէս գիտէք, Հայաստան մուտքի արտօնութիւնը խնդրուած էր վերջերս»:

Կեդրոնը կը պատասխանէ.

«Զարմանալի է ընթացքը յիշեալին, որ տարիներէ ի վեր կը հետապնդէր այդ ամուսնութիւնը ու ամէն ջանք թափեց, որ յաջողի Վարդենի Մելգոնեանի Հայաստան փոխադրութիւնը: Հաճեցէք գրել յիշեալին, որ իր վերջին խօսքը յայտնէ Ձեզի, ըստ այնմ իմաց տրուելու համար սանուհին: Լաւ է որ մինչեւ այդ նամակին ստացուիլը բան մը չհաղորդէք սանուհին, թերեւս նշանածը անդրադառնայ իր գրածին ու դարմանէ սխալը: Ձեր նամակին մէջ աւելցուցէք որ տակաւին լուր տուած չէք Վարդենի Մելգոնեանի իր որոշումին մասին»:

Վարդուհիի նշանին աւարտը սակայն մութ կը մնայ:

Կամ պարագան Աղանի Պրուսալեանի, որ «Պուլկարիա բնակող իր ազգականներէն մէկուն կողմէ (անունը յիշուած է) իր քով բերել տալ» կը խնդրուի: Աղանին քանիցս եւ յամառօրէն կը մերժէ երթալ, նոյնիսկ երբ կը սպառնան զինք որբանոցէն դուրս դնել, չերթալու պարագային:

Այս յամառ մերժումը շատ հաւանաբար իր տակ կը պահէր ցաւալի իրողութիւն մը կամ յուշ մը, զոր փնտռել-գտնել չեն մտածած օրուան պատասխանատուները, հաւանաբար խիստ զբաղ ըլլալնուն: Թերեւս եթէ պատասխանատու մարմիններուն մէջ տիկին մը ըլլար, Աղանին կարենար սիրտը անոր բանալ եւ բացայայտել իր յամառ մերժումին պատճառը: Ճիշդ է, որ որբանոցներուն մէջ մատակարար տիկիններ եւ պատասխանատու կիներ կային, որոնք թերեւս չեն կրցած շահիլ այդ աղջկան վստահութիւնը, կամ, նայած թէ ինչ եղած է իր մերժումին պատճառը, Աղանին կասկած ունեցած է, որ չհաւատան իրեն, եթէ պատմէ:

Իրողութիւնը այն է սակայն, որ աղջիկը, իր չերթալու յամառութեան համար իրապէս ալ ... դուրս դրուած է որբանոցէն:

«Դուք շատ լաւ գիտէք թէ մինչեւ հիմա մեր որբանոցներէն ոչ մէկ աղջիկ դուրս հանած ենք, ինչպէս կ'ընենք սովորաբար մանչերու համար, եւ ինչ որ մանչերու համար կարելի է գործադրել, չի կրնար պատշաճիլ աղջիկներու, որովհետեւ աղջիկ մը ինքն իր բախտին կարելի չէ լքել դուրսը» կ'ըսէ Շրջանային Յանձնաժողովէն հասած նամակը:

Իսկ պարագան տէր եւ տիկին Գրիգոր Մելքոնեաններուն բոլորովին տարբեր է. անոնք կու գային Սթոնհէմէն (Ամերիկա), ուր երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած են եւ կը մեկնին Երուսաղէմ, Միութեան որբանոցները այցելելու համար, որովհետեւ «սոյն յարգելի ազգայինները մտադիր են իրենց զաւակները ամուսնացնելու համար երկու որբուհի ընտրել իբրեւ խօսեցեալ եւ ուրիշ մըն ալ օրինաւորապէս որդեգրել»:

Որբ-որբուհիներուն ամուսնութեան հարցով նոյնիսկ Երուսաղէմի Մեսրոպ Եպիսկոպոսը մտահոգուած է եւ իր կարելին ըրած, ինչպէս կը տեսնենք իր գրած 31 Հոկտեմբեր 1925-ի նամակէն, ուր կ'ըսէ.

«Գրաբերս Յովհաննէս Աւետիսեան Երուսաղէմացի կը փափաքի ամուսնանալ Վասպուրականի որբուհիներէն յարմար մէկուն հետ, այս նպատակով կու գայ տեղդ Ձեզ ներկայանալու եւ բանակցելու»:

Որբերու եւ որբուհիներու խնամքին կազմակերպումը այնպիսի բան մը չէ, որ մարդ սկիզբէն կարենայ կատարելապէս գիտնալ, մանաւանդ երբ անոնցմով զբաղող յանձնախումբերու անդամներուն ջախջախիչ մեծամասնութիւնը տղամարդիկ եղած են:

Այդ է պատճառը, որ նամակներու, տեղեկագրերու թէ ատենագրութիւններու մէջ կը տեսնենք խնամքի եւ առօրեայ խնդիրներու հետ վարուելու դանդաղօրէն բիրեղացող ոճ մը:

Խնդիրներէն մէկն ալ, զոր դիմագրւած են պատասխանատուները, հարսնացող որբուհիներուն հետ առնչուած է. երբ կը թուի թէ գլխաւոր խնդիրը յարմար թեկնածուներ գտնելն է, յանկարծ յստակ

Նման ուրախ առիթի մը նկարագրութիւնն է, «ներկայի մը» գրիչով արձանագրուած, զոր կը հրամցնենք մեր ընթերցողներուն, անգամ մը եւս յիշեցնելով, թէ որքա՛ն օգտակար աշխատանք կատարած են ՀԲԸՄիութեան անդամները, որոնց համար պարտականութենէ աւելի բան մը եղած է այդ աշխատանքը:

№ 1		Общая сумма		Итого	
1	Сумма	рубли	копейки	25.	80.
2	Сумма	рубли	копейки	562.	135.
3	"	рубли	копейки	180.	10.
4	"	рубли	копейки	25.	12.
5	"	рубли	копейки	18.	14.
6	Сумма	рубли	копейки	35.	46.
7	"	рубли	копейки	36.	90.
8	"	рубли	копейки	500.	25.
9	"	рубли	копейки	150.	80.
10	"	рубли	копейки	50.	50.
11	"	рубли	копейки	200.	135.
12	"	рубли	копейки	175.	20.
13	"	рубли	копейки	3123.	

ԵՐԿՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Հ.Բ.Ը.ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՊՐԱՅԻ ՈՐԲՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՏԱՆ ՄԷՋ

Յունուար 27-ի Կիրակին տօնական օրի մը հանգամանքը ունեցաւ Հ.Բ.Ը.Միութեան Շուպրայի Հայ Որբուհիներու Տան համար: Այդ օրը, մեր բախտազուրկ խլեակներէն երկու շնորհալի որբուհիներ եւս՝ օր. Եսթեր Ատիշեան եւ օր. Խաթուն Քիրքեան իրենց բախտը կապեցին երկու կտորիճ հայ երիտասարդներու հետ: Օր. Եսթեր Ատիշեան ամուսնացաւ պր. Հմայեակ Ուզունեանի հետ, որ ինքն ալ Հ.Բ.Ը.Միութեան Երուսաղէմի փակեալ Արարատեան Որբանոցի սաներէն է եւ այժմ հաստատուած Ատիս-Ապապա, ուր անդամակցելէ զատ Եթովպիոյ Արքայական Ֆանֆառին, կօշկակարութեամբ կը զբաղի: Իսկ օր. Խաթուն Քիրքեան իր բախտը կապեց Պօյս Հօմի շրջանաւարտ որբերէն պր. Խաչատուր Մազմանեանի հետ, որ Կոկանեան Երկաթեղէնի Գործատունը կ'աշխատի, վայելելով մեր համակրելի բարեկամ Տ(իար) Լ(եւոն) Կոկանեանի բոլորանուէր հոգածութիւնը:

Պսակադրութեան հանդէսը մասնաւոր փայլ մը ունէր, որովհետեւ արարողութիւնը անձամբ կատարեց, շրջապատուած չորս քահանայ հայրերէ, Թեմիս Սրբազան Առաջնորդ Գեր. Տ. Թորգոմ Արքեպիսկ. Գուշակեան, որ ապա գեղեցիկ խրատական մըն ալ խօսեցաւ, յորդորելով նորապսակ զոյգերը, որ երբեք չմոռնան իրենց սկսող կեանքին մէջ ալ Հայաստանեայց դարաւոր եկեղեցին ու նահատակ ցեղի մը զաւակները ըլլալնին եւ միշտ երախտագիտութեամբ յիշեն անունը Հայկ. Բարեգործ. Ընդհանուր Միութեան, որ իրենց խանթակաթ ծնողքը հանդիսացաւ, երբ հայ ազգը ցիրուցան եւ անճիտող ահաւոր փոթորիկը նահատակեց նաեւ իրենց հայրերն ու մայրերը:

Վեր. Հ(այկազուն) Խանդամուր, յանուն Հ.Բ.Ը.Միութեան Տիկնանց Խնամակալութեան, շնորհակալութիւն յայտնեց Գեր. Սրբազան Հօր եւ շնորհաւորեց նորապսակ ամուլները:

Պօյս Հօմի Ֆանֆառը, զոր սիրայօժար տրամադրած էր նոյն հաստատութեան տեսչութիւնը, թէ՛ պսակադրութենէն առաջ եւ թէ՛ վերջը, ընտիր կտորներ նուագելով ոգեւորութիւնը եւ ուրախութիւնը կրկնապատկեց:

Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին Ամերիկեան Նպաստամատոյցի Եգիպտոսի ներկայացուցիչ Մր. Տէյվիտսըն, Հ.Բ.Ը.Միութեան Եգիպտոսի Շրջանակային Յանձնաժողովի անդամներ տեարք Ա. Նետուրեան, Լ. Կոկանեան, Տոքթ. Տէմիրճեան, Պէրպէրեան Եղբայրներ եւն. եւն. եւ 200-է աւելի բազմութիւն մը որբերու եւ որբուհիներու:

Ուշ ատեն մեկնեցան հիւրերը իրենց շնորհաւորութիւնները եւ շնորհակալութիւնները յայտնելով Հ.Բ.Ը.Միութեան Տիկնանց Խնամակալութեան Տիկնաներուն, որոնք ամէնքն ալ ներկայ էին, իրենց գլուխը ունենալով նախագահուի Վսեմ. Տիկին Աննա Նէկիպ Փաշա Ղալի, եւ խանթակաթ մօր մը գուրգուրանքով շրջապատած էին իրենց նորապսակ սանուհիները:

Ներկայ մը

ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑՈՒՄ ՄԸ

Եգիպտահայ գաղութի նշանաւոր անուններուն մէջ կարելի չէ չիշել անունը բանաստեղծ Ժագ Ս. Յակոբեանին, որ իր բանաստեղծական առաջին քայլերը առած է Գահիրէի մէջ եւ ... ֆրանսերէն լեզուով, ինչպէս կ'ըսէ իր կենսագրութիւնը, երբ **ֆրանսքոֆոն** երկիրներու համար եղած գրական մրցումի մը կը շահի երկրորդ մրցանակը:

Սակայն քիչեր գիտեն, որ Ժագ Ս. Յակոբեանի իսկական սկիզբը եղած է երբ դեռ տասը տարեկան էր եւ Գահիրէի Գալուստեան Ազգային Վարժարանի աշակերտ:

1927 թուականի Մարտին ՀԲԸՄիութիւնը շարադրութեան եւ հանելուկի մրցանք մը կը յայտարարէ: Շարադրութեան նիւթը եղած է՝ «Ի՞նչ է ՀԲԸՄիութեան յաջողութեան գաղտնիքը»:

Մրցումին մասնակցած են Գալուստեան Ազգային Վարժարանէն երեք, Նուպարեան Ազգային Վարժարանէն վեց, Մաթարիէէն մէկ եւ Կազայէն (Պաղեստին) մէկ, ընդամենը տասնմէկ աշակերտներ: Անոնց մէջ եղած է նաեւ Ժագ Ս. Յակոբեան, որ Յուլակ ծածկանունով մասնակցեր է եւ շահեր առաջին մրցանակը:

Երկրորդ մրցանակը շահեր է Կազայէն մասնակցող մանչը՝ Նուպար Արսէնեան:

Այստեղ կը ներկայացնենք Ժագ Ս. Յակոբեանի եւ Նուպար Յ. Արսէնեանի մրցանակ շահած գրութիւնները, առանց մոռնալու որ երկրորդ կարգի տասը տարեկան մանչուկներու գրածքն է, որ այնքան հարուստ է մանաւանդ օգտագործուած բառապաշարով եւ արտայայտուելու դիրութեամբ:

«Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան գաղտնիքն իր անուան մէջ իսկ է. զայն բաղկացնող իւրաքանչիւր անուն հմայք մ'ունի. ամէն մարդու հաճոյք կը պատճառէ լսելն իրարու կողքին՝ հայ,

բարեգործական, ընդհանուր եւ միութիւն բառերը: Արդարեւ քաղցր է գիտնալ թէ ընդհանուր հայութեան համար որոշուած է ի գործ դնել բարեգործութիւնն առանց ոեւէ նկատառման, առանց որ ոչ մէկ խտիր առ այդ արգելք հանդիսանայ: Ծրագրուած այդ վեհ նպատակին իրագործման համար բարեգործականի կողմէ ամէն զոհաբերութիւն սիրայօժար յանձն կ'առնուի. ամէն կերպով ճիգ ու ջանք չի խնայուիր. Բարեգործականը կը նկրտի լոյս, ջերմութիւն, բնակարան, մնունդ, գործ հայթայթելու, միեւնոյն ժամանակ ամենազգօն ու աչալուրջ վերաբերում ցոյց կը տրուի (**անհասկնալի**) չվիրաւորելու. իսկ արժանապատուութեան գիտակցութիւնը շեշտելու մէն մի անհատի մէջ բարեգործութիւնն այնպէս կը կատարուի, որ ողորմութեան չվարժեցնեն ոչ ոք: Անշուշտ բարեգործութիւնը իր նպատակին ծառայած պիտի չըլլար, եթէ ձրիակերներ, մակաբոյծներ պատրաստէր: Բարեգործականը օգնութեան կը փութայ, միեւնոյն ժամանակ նկարագիրն ալ կ'ազնուացնէ, ենթակային մէջ լաւագոյն զգացումներ հրահրելով, զանոնք մշակելով, ազնուանալու ձգտում մը, տրամադրութիւն մ'արթնցնելով անոնց մէջ. մէկ կողմէն օգնութեան ձեռք կը կարկառուի, միւս կողմէ իր հարեւանին, նմանին հանդէպ գթութեամբ համակուելու տենչ մը կը յառաջացուի:

Գալով Միութիւն անունին, որ կը լրացնէ սիրուած անունի մը բառաշարքը՝ ո՞չ ապաքէն անիկա անհրաժեշտ երեւոյթն է կեանքին, անիկա ոյժի ազդակը, ներդաշնակութեան գործօնը, (**անհասկնալի**) շարժառիթը եւ յաջողութեան տեւականացման գաղտնիքը չէ՞ միթէ:

Այս անուան հմայքն ու իր խորհրդանշանած նպատակին համար եղած յառաջադրութիւնն արդէն զօրաւոր գրաւա-

կաններ են իրեն համար սպասուած ու բախցածուած յաջողութեան: Մաղթենք որ լայն ասպարէզ ունենայ ՀԲԸՄիութիւնը, թող ուռճանայ, փթթի, աճի եւ անսահման կատարելութեան հասնի անիկա. թող իր բարիքներն առատօրէն շռայլել կարենայ ի սփիւռս աշխարհի. թող իրեն ապահովելիք հանգստութիւնն ու գոհունակութիւնը, ժպիտն ու ծիծաղն իրեն հովանին վայելողներուն խրախուսանքներուն հետ (**անհասկնալի**) ըլլան իրեն»:

Յուլակ (Ժագ Ս. Յակոբեան), Գալուստեան Ազգային Վարժարան, Գահիրէ

«Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան անսպասելի յաջողութեան գաղտնիքը կրնանք քանի մը կարելոր պատճառներու մէջ փնտռել:

Առաջին՝ Ընդհանուր ազգին վստահութիւնը շահող եւ ամէնուն յարգանքին առարկան եղող, պաշտելի անձին՝ Ընկերութեան հիմնադիր այն մեծ հայուն՝ Պօղոս Նուպար փաշայի՝ իր բոլոր սրտովը բարեգործականին նուիրուած ըլլալը, եւ ճարտար նաւապետի մը պէս, ամենէն փոթորկալից շրջաններուն մէջ իսկ Բարեգործականի ղեկը խիստ ձեռնհասօրէն վարելը:

Երկրորդ պատճառ.- Բարեգործական Միութիւնը, իբր պահապան հրեշտակ, կատարած է նախախնամական դեր մը, զորս ցոյց տուած է ամէն տեղ եւ ամէն ատեն. երբ պէտք զգացուած է իր օգնութիւնն ու օժանդակութիւնը, իր հիմնարկութենէն մինչեւ այսօր: Արկածեալներու եւ բախտէն հալածուածներու օգնելու փութացած է, ազգին անտիրական զաւակները, անոք, անօգնական որբերը խնամելու, պատսպարելու եւ դաստիարակելու մարդասիրական գործն ստանձնած է, մանաւանդ ընդհանուր պատերազմին եւ հայկական տարագրութեան հետեւանքով որբացած հազարաւոր հայ մանուկները, հաւաքելով որբանոցներու մէջ տեղաւորած, ծնողական գուրգուրանքներով խնամած եւ դաստիարակած

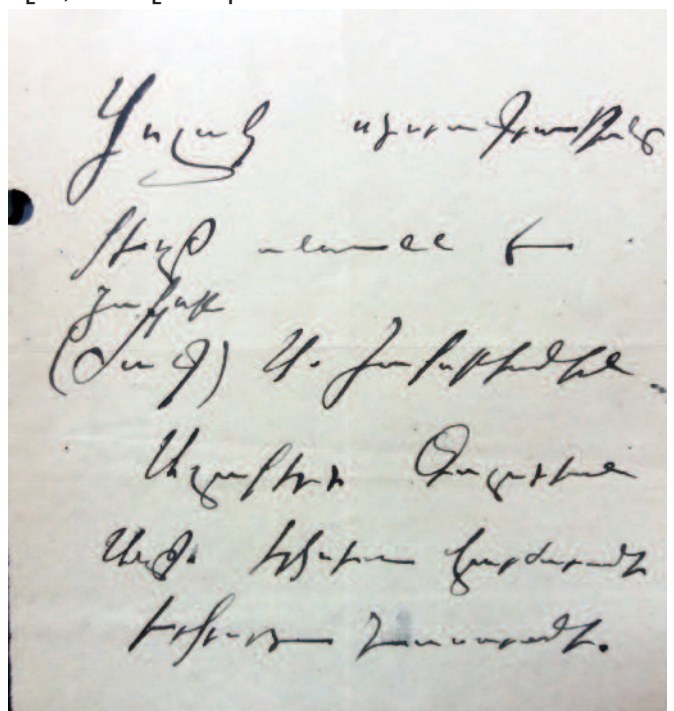
է. այս կերպով բազմաչարչար հայ ազգին բեկորները ստոյգ մահէ ազատած է:

Այս վսեմ եւ մարդասիրական գործը կատարող Բարեգործականը անշուշտ իրաւունք ունէր ընդհանուր ազգին վստահութեան արժանանալու. միթէ ասոր աչքառու ապացոյցը չէ՞ ներկայիս տասը հազար անդամներով շրջապատուած ըլլալը: Ուստի մաղթենք սրտանց որ Բարեգործականը ա՛լ աւելի զօրանայ, որպէսզի աւելի լայն չափով կարող ըլլայ ազգին ծով պէտքերուն գոհացում տալու լիովին:

Մաղթենք դարձեալ որ Աստուած երկար կեանք պարգեւէ իր հիմնադիրին՝ Պօղոս Նուպար Փաշայի, իր բարերարներուն, իր անձնուէր աշխատաւորներուն եւ իր բոլոր անդամներուն:

Պիտի խնդրէի իմ բոլոր ուսանող ազգակիցներէս, որ ուսանողական շրջանը լրանելէ վերջը, երբ գործնական կեանք կը թեւակոխենք մեր առաջին պարտականութիւնը ըլլայ անդամագրուիլ Բարեգործականին եւ այս կերպով մեր ջնջին մասնակցութիւնը բերել անոր ազգանուէր գործին»:

Բղշտացի (Նուպար Յ. Արսէնեան), Կազա, Պաղեստին

ԱՐՁԱՆԻԿԸ

Տարիներէ ի վեր անձեռնմխելի մնացած պահարաններէն մէկը կոկեղու ժամանակ սրճագոյն թուղթէ տոպրակ մը հպեցաւ ձեռքիս: Ի՞նչ մեծ եղաւ զարմանքս, երբ յայտնաբերեցի մատուտակի¹ օշարակ ծախողի մը պղինձէ փոքրիկ արծանը, հաստատուած ալապաստրէ հաստ սկաւառակի մը վրայ ու յիշողութիւնս զիս տարաւ ոչ թէ 20 կամ 40, այլ 50 տարիներ ետ:

Որքա՛ն հարազատ էր թխադէմ, յաղթանդամ, օշարակ ծախողին արծանիկը՝ մէջքին ձախ կողմը գոտիով հաստատած հսկայ ամանով ու թեթել մը դէպի աջ հակած, թելը կիսակլոր բարձրացուցած, երկու մետաղեայ փոքրիկ թասերը իրարու զարկած պահը անմահացուցած այս արծանիկը: Կարմիր պղինձը տարիներու ընթացքին գոյնը փոխած էր եւ արծանիկը գրաւիչ ու խորհրդաւոր դարձուցած:

1968-ի ամրան Պէյրութէն ազգականներ եկած էին Գահիրէ: Իրիկուն մը բոլորս միասին տեղաւորուեցանք հօրս ինքնաշարժին մէջ եւ ուղղուեցանք զբօսաշրջիկներու համար շատ հետաքրքրական Խան-Խալիլի հին շուկան: Ինքնաշարժը հեշտութեամբ շարեցինք Ալ Հիւսէյն մզկիթին դիմաց գտնուած պարապ տարածութեան վրայ եւ մտանք հազարամեայ շուկային նեղ, ծուռ ու մուռ փողոցներէն ներս, ուր քով-քովի շարուած էին տեսակ-տեսակ արհեստաւորներու մութ ու զնդան աշխատանոցները: Խանութներուն դուրսը նստած խանութպանները յաճախորդ ակնկալելէ յուսահատած, յուսալքուած արտայայտութեամբ նարտի կը խաղային:

1967-ի պատերազմին հետեւանքով երկիրը ինկած էր յուսահատութեան գիրկը. ո՞վ կ'ուզէր աւելորդ դրամ ծախսել ոսկեղէն, արծաթեղէն կամ նոյնիսկ պղինձեղէն գնելու. շատեր իրենց ունեցուածքը կը ծախէին ու կը հեռանային Եգիպտոսէն, իսկ զբօսաշրջիկները անցեալին պատ-

կանող երեւոյթներ էին: Որեւէ ցուցաբեղկի հազիւ ակնարկ մը նետէինք, ահաւսիկ դուրսը նստած խանութպանը ոտքի կ'ելլէր, խանութին լոյսերը կը վառէր, welcome welcome ըսելով ներս կը հրաւիրէր մեզ:

Այս պտոյտը ձանձրալի էր ինծի համար. աննպատակ կը հետեւէի մեծերուն, երբ ցուցաբեղկի մը մէջէն ուշադրութիւնս գրաւեց մատուտակի օշարակ շրջուն ծախողին փայլուն, կարմիր պղինձէ արծանիկը: Իր սեւ, խորաթափանց աչքերը կարծէք զիս կը կանչէին: Կլանուած կը դիտէի:

«Աս արծանը կ'ուզեմ», ըսի հօրս, որ զբաղած էր թարգմանի եւ սակարկողի պաշտօնները կատարելով, մեր ազգականներուն եւ խանութպանին միջեւ կանգնած:

Մի քանի ապրանքներու կողքին իմ արծանիկս ալ գնեցին եւ եկանք տուն: «Ի՞նչ անուշիկ արծանիկ է, աղջի՛կս», ըսաւ դողդոջուն ելեւէջներով մեր տարեց ազգականուհին, «Երանի թէ ես ալ հատ մը գնած ըլլայի ...» աւելցուց աչքերը երազային եւ «Երանի՛»ն երկնցնելով: Մայրիկս, որ այս տեսակ առարկաներու սիրահարը չէր, անմիջապէս «Քա ճանս, առասիկա, մենք հոստեղացի ենք, կ'երթանք ուրիշ մը կը գնենք» ըսաւ ու աւելցուց ինծի յօնքի շարժումով առաջնորդելով «Այնպէս չէ՞, Սօսի»: Քաղաքավարութեան վնասներուն զոհ գացած, կէս ժպիտով բաժնուեցայ արծանիկէս:

Պայուսակները պատրաստելու օրը հասած էր ու իրարանցում կար հիւրերուն սենեակը. այնքան ապրանք գնած էին, որ նոր պայուսակներ աւելցնելէ ետք նոյնիսկ, մի քանի իրեր անկարելի էին տեղաւորել մէջերը: Իմ արծանիկս ետ տրուեցաւ ինծի, տեղի չգոյութեան պատճառով:

Մի քանի ամիս սենեակս գրասեղանիս վրայ մնաց ու փոշի հաւաքեց: Օր մըն ալ

¹Քաղցրարմատ բոյս – Liquorice

մայրիկս վերցուց գայն այն դարակին մէջ, ուր «օր մը պէտք կ'ըլլայ»ի ապրանքները կը պահուէին:

Տարի մը ետք Կոկանեան Սրահին մէջ փոքրիկներու Բարեկենդան կազմակերպուած էր եւ ակումբին տիկինները վիճակահանութեան համար սիրայօժար կերպով նուէրներ պիտի տրամադրէին: Մայրիկս բացաւ «օր մը պէտք կ'ըլլայ»ի դարակը եւ իմ պղինձէ արձանիկս պատշաճ գտաւ նուիրելու:

Երբ ժամանակը եկաւ վիճակահանութեան, նայուածքս կեդրոնացուցած էի արձանիկիս վրայ, որ ուրիշ նուէրներու կողքին կը սպասէր իր ճակատագրին: Սեղանին վրայ մնացած էր միայն իմ արձանիկս, երբ յայտարարեցին բախտաւոր թիւը, որ մեծ հայրիկիս գնած տոմսերէն մէկն էր: Ամէնաթանկագին նուէրը պիտի չկարենար ինծի այնքան ուրախութիւն պատճառել, որքան ետ եկած արձանիկս:

1973-ի յաղթանակէն ետք երկրին վիճակը քիչ մը բարելաւուած նկատելով, Գանատայէն ազգական մը եկաւ մեզի այցի: Ըստ մեր ընտանեկան բարի սովորութեան, եկող հիւրը գլխու վրայ կը դնեն, կը կերցնեն կը խմցնեն, կը պտըտցնեն և մեկնելու ժամանակ յիշատակի նուէր մըն ալ կու տան: Մեր այս

հիւրը գրեթէ ոչինչ գնած էր, ուստի ինչ որ նուիրէինք, պիտի կարենար հետը տանիլ:

Հռչակաւոր դարակը բացուեցաւ, մայրիկս ու մեծ-մայրիկս մէջինները աչքէ անցուցին, յարմար բան չգտան ու նկատեցին սենեակս դրուած արձանիկս:

«Հիմա տո՛ւր սա արձանը տանք վերջանայ, քեզի կը տանինք Խան-Խալիլ ուրիշ մը կը գնենք, աւելի մեծ մը ...» ըսելով համոզեցին զիս եւ արձանիկս տուին հիւրին:

Տնեցիներէն շատեր ընկերակցեցան հիւրին մինչեւ օդակայան. ես մնացի տունը ու ծանձրոյթս փարատելու սիրոյն մտայ այն սենեակը, ուր մնացած էր հիւրը: Աննպատակ բացի-գոցեցի դատարկ պահարանները, նստայ սալաններէ զուրկ անկողինին վրայ, վարեցի-մարեցի փոքրիկ սեղանին վրայի լուսամփոփը, թանձր վարագոյրը մէկդի ըրի եւ ... ծալքերուն մէջ անյայտ, անթարթ աչքերով ինծի կը նայէր իմ արձանիկս ու հարց կու տար.

«Անգամ մըն ալ պիտի փորձուի՞ս ձեռքէ հանել զիս»:

*Սօսի Ներքերեան-Յակոբեան
13 Յունուար 2019*

ԲԱՌԵՐՈՒՆ ԻՄԱՍՏԸ ԸՍՏ ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

Հանգանակութիւն	=	մուրացկանութեան ազնուութիւնը
Գինովութիւն	=	ժամանակաւոր յիմարութիւն
Քաղաքավարութիւն	=	շողոքորթութիւն
Զգեստ	=	ածական մը, որ մարդուս որպիսութիւնը ցոյց կու տայ
Յոյս	=	եւ որովհետեւ ուրիշներ խաբելը դժուար է, մարդը որոշած է ինքզինք խաբել
Աղքատ	=	արքայութեան ժառանգորդ
Լաւատեսութիւն	=	հոգիին առողջութիւնը
Համբոյր	=	սիրոյ ծառին ամենէն քաղցր պտուղը, որ որքան յաճախ քաղուի՝ այնքան քաղցր է
Մարմին	=	բժիշկներու կալուածը
Գաղտնիք	=	գաղտնի ծանուցում
Նպատակ	=	միշտ ուրիշներն են որ կը հասնին մեր նպատակին
Շուկայ	=	սուտերու գործարան

ԿԱՄԱԼԷՅԱՅԻ ԱՂԲԱՆՈՑԸ

Թէ ինչպէ՛ս բոլորովին պարապ հողատարածք մը, քանի մը ժամուան ընթացքին կրնայ վերածուիլ թաղին աղբանոցին, ուր «կեանք» կը ձեւաւորուի, իսկապէս ապշեցուցիչ երեւոյթ մըն էր, որ ծնունդ առաւ իմ իսկ աչքերուն առջեւ:

Ժամադրուած էինք Գահիրէի հին թաղամասերէն մէկուն՝ Կամալէյայի մէջ, ոտքով պտըտելու համար բաց թանգարանի վերածուած Ալ Մօէզ փողոցն ու շրջակայքը: Ժամանակէն շատ կանուխ հասայ, ինքնաշարժա շարեցի պարապ հողատարածքի մը դիմաց եւ սպասեցի: Շարժանկարի մը նման ամայի «պաստառին» վրայ կեանքը փթեցաւ:

Մօտակայ բազմայարկ եւ խճողուած շէնքերու բնակիչներէն շատեր իրենց տան աղբի տոպրակները հոն նետեցին ու գոհունակ անցան գացին: Աւելի մերձաւոր տուններէն աղբը ուղղակի պատուհաններէն վար կը թափուէր:

Շուներ, որոնք, մինչ այդ աներեւոյթ, քնացած էին ինքնաշարժներու տակ, աղբը գետին զարնուելու երանելի ծայնէն սթափելով, քնաթաթախ աչքերով, առջեւի թաթերը երկարելով ու քամակը բարձրացնելով գացին աչք մը նետելու երկինքէն ինկած մանանային վրայ:

Շաքարեղէգի հիւթ ծախող մօտակայ խանութին աշկերտը սայլի մը վրայ բեռցուած, քամուած եղէգներու կոյտ մը աւելցուց հոն: Աղբ թափելու մարմաջը թափ առաւ, խանութներէն ծախուած ապրանքներու անգործածելի խաւաքարտէ տուփեր, բանջարեղէն կամ պտուղ ծախողներէ աւելցած տերեւներ, կեղեւներ կամ փտած ապրանք, դերձակէ մը կերպասի կտորներ եւ տուններէն անվերջանալի աղբ, որ շուտով ծածկեց այդ պարապ տարածութիւնը:

Նոյն ընթացքով յաճախորդներուն թին ու տեսակը բազմացաւ: Կորաքամակ ծերունի մը վիզէն կախուած տոպրակով մը մեծ համբերութեամբ հաւաքեց որքան քուրջի կտոր որ գտաւ, հաւանաբար ժողովրդական աժան գորգ մը

պատրաստելու համար:

Ճարպիկ եւ աղբի մասնագէտի աչքերով պատանի մը կոյտը զննեց ու հաւաքեց ձեւակերտ (plastic) շիշերն ու զովացուցիչներու թիթեղատուփերը, մինչ երկու շրջուն աղբահաւաքներ իրենց մեքենականացած հեծելանիւն (motorcycle) ետեւը ամրացուած սնտուկին մէջ տեղաւորեցին ինչ խաւաքարտ, թուղթ կամ տուփ որ գտան ու գացին:

Ցանկապատներուն վրայ նստած խորամանկ աչքերով կատուններու սերունդներ կամաց-կամաց սկսան մօտենալ այդ բնական շքասեղանին, առանց խրտչելու շուններէն, մինչ այծերու հօտ մը առանձին յայտնուեցաւ արածելու հոն: Ի՛նչ համեղ էին շաքարեղէգի մնացորդները, քամուած նարինջի կեղեւները եւ թղթահաւաքներէն վրիպած թուղթի կտորները: Այլազանութիւնը խիստ կարեւոր է կենդանիներու սննդականոնին մէջ ... Վերջապէս աղմկարար ագռաւներ իրենց կռինչով եկան անբողջացնելու այս կենդանի պատկերը:

Այստեղ անգիր օրէնք մը ըլլալու է անպայման, որուն կը հետեւէին ասուններն ու անասունները հաւասարապէս: Ամէն արարած յաճախորդ էր ապրանքի մը, որ չէր հետաքրքրեր միւսները, իսկ կենդանիներուն մէջ ակներեւ էին ընկերային խաւերը, ուր զօրաւորն ու իշխողը կ'ուտէր նախ, ապա աւելի հլուներն ու տկարները կը գոհանային մնացորդներով: Կռիւր հազուագիւտ էր հոն, ուր ամէն մէկը գիտէր իր տեղն ու սահմանը հաւաքականութեան մէջ. շունը, կատուն, այծը, ագռաւն ու մարդը համերաշխօրէն կը գործակցէին գոյատեւելու սիրոյն:

Բոլորովին մոռցեր էի, թէ հոն կը գտնուէի Ֆաթիմեան Գահիրէն պտըտելու. կեանքի այս պատկերը, այս երեւոյթը գերադաս էր կարծես բաց թանգարանէն:

Սօսի Ներսիսեան-Յակոբեան
15 Յունուար 2019

ԱՆԴԱՄԱԿԱՆ

«Տեղեկատու»ն մեծ ուրախությամբ այստեղ կը ներկայացնէ ցանկը ՀԲԸՄիութեան նոր անդամներուն, որոնք բոլորն ալ երիտասարդներ են, անգամ մը եւս հաստատելով, թէ գաղութը, հակառակ իր նուազած թիւին, կը շարունակէ նոր սերունդներ հասցնել, որոնք կու գան ամբողջացնել մեր Միութեան շարքերը:

Բեղուն եւ արդիւնաւէտ անդամակցութիւն կը մաղթենք մեր նոր անդամներուն:

Ռոպէրթ Աբրահամեան
Ալին Եուսրա Ապտէլ Մասիհ
Վարդան Աւետիսեան
Լիւսի Գասապեան
Մարի Գասապեան
Ալին Թէրզեան
Փօլ Թէրզեան
Շահան Թերզիպաշեան
Մելիս ՀորՀորեան
Փաթիլ Պաթանի
Լուսի Սանճեան
Ռէմոն Սոմպուրի
Թալին Գալըշեան:

Մահագրական

25 Մարտ 2019-ին Գահիրէի մէջ իր մահկանացուն կնքեց ՀԲԸՄիութեան երկարամեայ անդամներէն Պերճ Ասլանեան, իր ետին ձգելով կինը՝ Մատլէն Թազա Ասլանեան եւ զաւակները՝ տէր եւ տիկ. Կարօ եւ Սանտի (Կամալ) Ասլանեան, տէր եւ տիկ. Րաֆիք եւ Ալին (Ասլանեան) Հուսնի եւ Յակոբ Ասլանեան:

Տեղեկատուն իր խորազգաց ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալին անմիջական ընտանիքին եւ մնացեալ պարագաներուն:

